

SUOMENKARJAN KÄYTTÖ TERAPIAELÄIMENÄ

Anu Kinnunen

Opinnäytetyö
Marraskuu 2010

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Luonnonvara-ala



JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES



| | | |
|---|----------------------------------|---|
| Tekijä(t) KINNUNEN, Anu | Julkaisun laji Opinnäytetyö | Päivämäärä 15.11.2010 |
| | Sivumäärä 44 | Julkaisun kieli Suomi |
| | Luottamuksellisuus () saakka | Verkojulkaisulupa myönnetty (X) |
| Työn nimi SUOMENKARJAN KÄYTTÖ TERAPIAELÄIMENÄ | | |
| Koulutusohjelma Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma | | |
| Työn ohjaaja(t) RIIPINEN, Mirja | | |
| Toimeksiantaja(t) Suomen Alkuperäiskarja ry | | |
| <p>Tiivistelmä</p> <p>Suomen alkuperäiskarjojen annettiin miltei kuolla sukupuuttoon, ennen kuin niiden suojeluun vii- mein parikymmentä vuotta sitten havahduttiin. Arvokkaan geeniaineksen katoaminen olisi ollut kohtalokasta maamme jalostustyölle ja kotieläinlajien monimuotoisuudelle. Nykyään karjojen suoje- lu kiinnostaa yhä useampaa ihmistä, ja sitä myötä myös kysyntä niiden erilaisille tuotteille ja palve- luille on kasvanut huomasti. Ongelmana onkin, minkälaisiin tarkoituksiin alkuperäiskarjaa voidaan käyttää.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää soveltuuko suomenkarja käytettäväksi eläinavusteiseen terapiaan, ja minkälaisia terapiamuotoja niiden kanssa tehtäväksi voitaisiin kehittää. Samalla tarkas- telun alle joutui myös se, olisiko kyseisestä terapiamuodosta apua suomenkarjan suojeluun. Työn toimeksiantajana toimi Suomen Alkuperäiskarja ry.</p> <p>Tutkimusaineisto kerättiin kahdelta suomenkarjan parissa toimivalta henkilöltä. Toinen heistä toimii tilanhoitajana itäsuomenkarjatilalla, joissa suurin osa eläinten hoitajista on kehitysvammaisia tai – häiriöisiä. Toinen aineiston lähde oli yksi Suomen tunnetuimpia itäsuomenkarjan puolestapuhujia ja karjankasvattajia, Miina Äkkijyrkkä. Tutkimusaineisto kerättiin keskusteluhaastatteluin.</p> <p>Tulokset osoittivat, että suomenkarja soveltuu terapiakäyttöön mainiosti, kunhan se koulutetaan ja totutetaan asiaan johdonmukaisesti ja laadukkaasti. Ne ovat luonteeltaan helposti lähestyttäviä ja käsiteltäviä, sekä ovat terveessä suhteessa kilttejä ja uteliaita. Niiden kanssa toteutettavan terapian tulee olla pitkäkestoista, jotta asiakassuhteesta saadaan luotettava ja toimiva. Mahdollisia terapia- muotoja suomenkarjalle ovat esimerkiksi niiden turkin harjaus, niiden pariin pääsy, jo pelkkä katse- lakin auttaa, niiden yleisten hoitotoimien teko tai jopa niiden vuokraus</p> | | |
| Avainsanat (asiasanat) Suomenkarja, eläinavusteinen terapia, Green Care, hoivamaatalous | | |
| Muut tiedot | | |



| | | |
|---|---|---|
| Author(s) KINNUNEN, Anu | Type of publication Bachelor's Thesis Thesis work | Date 15.11.2010 |
| | Pages 44 | Language Finnish |
| | Confidential () Until | Permission for web publication (X) |
| Title THE USE OF FINN CATTLE AS THERAPY ANIMALS | | |
| Degree Programme DEGREE PROGRAMME IN AGRICULTURE AND RURAL INDUSTRIES | | |
| Tutor(s) RIIPINEN Mirja | | |
| Assigned by Suomen Alkuperäiskarja ry | | |
| <p>Abstract</p> <p>Finland's original cattle became nearly extinct before their conservation was started about twenty years ago. Vanishing of this valuable genetic material would have been fatal to our country's artificial selection and diversity of domestic animals. Nowadays more and more people are interested in conserving these cattle and meanwhile the demand for their different types of products and services has grown a lot. The problem there is to define what kinds of purposes these native cattle can be used for.</p> <p>The target of the thesis work was to find out whether the Finn cattle are suitable for animal-assisted therapy and what kinds of therapy forms can be developed for them. The work also examined whether this kind of therapy could be of help for Finn cattle conservation. The commissioner of this thesis work was Suomen Alkuperäiskarja ry.</p> <p>The Research material was collected by interviewing two persons who work with Finn cattle. One of them works as a steward in an eastern Finn cattle farm where most of the cattlemen are intellectually disabled and the other was one of the most well-known eastern Finn cattle spokespersons and herders in Finland, Miina Äkkijyrkkä.</p> <p>The results showed that Finn cattle breeds are very suitable for animal-assisted therapy as long as they are well and consistently educated. They are easy to approach, easy to handle and a healthy mixture of kindness and curiosity. The therapy that is used with these cattle needs to be long-lasting so that the customer relation can be created trustworthy and working. Possible therapy forms with Finn cattle are for example brushing their pelage, getting in contact with them or just watching them, doing the basic care procedures for them or even renting them.</p> | | |
| Keywords Finn cattle, animal-assisted therapy, Green Care, social farming, care farming | | |
| Miscellaneous | | |

SISÄLTÖ

| | | |
|-------|---|----|
| 1 | TYÖN LÄHTÖKOHDAT | 3 |
| 2 | SUOMENKARJAN HISTORIA | 5 |
| 2.1 | Yleistä | 5 |
| 2.2 | Itäsuomenkarja | 6 |
| 2.3 | Länsisuomenkarja | 6 |
| 2.4 | Pohjoissuomenkarja | 7 |
| 3 | SUOMENKARJAROTUJEN OMINAISUUDET | 7 |
| 3.1 | Itäsuomenkarja | 7 |
| 3.2 | Länsisuomenkarja | 8 |
| 3.3 | Pohjoissuomenkarja | 9 |
| 4 | ELÄINAVUSTEINEN TERAPIA | 9 |
| 4.1 | Yleistä | 9 |
| 4.2 | Historia | 10 |
| 4.3 | Eläinavusteinen terapia Suomessa | 11 |
| 4.4 | Terapian tulokset | 12 |
| 5 | TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA – AINEISTO | 13 |
| 5.1 | Haastattelu tutkimusmenetelmänä | 13 |
| 5.2 | Laadullinen ja määrällinen tutkimus | 14 |
| 5.3 | Aineiston keruu | 15 |
| 5.3.1 | Haastattelutyyppin ja haastateltavien valinta | 15 |
| 5.3.2 | Tapolan kyläyhteisö | 16 |
| 5.3.3 | Miina Äkkijyrkkä | 20 |
| 6 | ALKUPERÄISROTUTUTUKI | 24 |
| 7 | TULEVAISUUS | 25 |
| 7.1 | Hankkeet ja tutkimukset | 25 |
| 7.1.1 | Green Care | 25 |
| 7.1.2 | Suomenkarja | 26 |
| 8 | TUTKIMUSTULOKSET | 26 |
| 8.1 | Luonteenpiirteet | 27 |
| 8.2 | Terapialehmän ominaisuudet | 27 |
| 8.3 | Tulevaisuus ja terapiamuodot | 28 |
| 8.4 | Soveltuvuus terapiakäyttöön | 28 |
| 9 | YHTEENVETO | 29 |

| | |
|---|----|
| | 2 |
| 9.1 Tutkimustavan luotettavuuden analysointia | 29 |
| 9.1.1 Tutkimusaineisto ja tutkittavat | 29 |
| 9.1.2 Luotettavuus | 30 |
| 9.2 Työn pohdinta | 32 |
| 9.3 Omat ajatukset | 33 |
| LÄHTEET | 37 |
| LIITTEET | 41 |
| LIITE 1: Kysymykset Jani Schulzille | 41 |
| LIITE 2: Ilmoitus Alkuperäiskarja ry:n internet-sivujen keskustelupalstalla | 42 |

1 TYÖN LÄHTÖKOHDAT

Alkuperäisrodut, joita voidaan kutsua myös maatiaisiksi, ovat vanhoja, suomalaista alkuperää olevia kotieläimiä. Monet näistä roduista ovat vaarassa kuolla sukupuuttoon, ja esimerkiksi suomalainen maatiaissika on jo kokonaan hävinnyt. Ne ovat tuotantokyvyltään usein nykyisiä, pitkälle jalostettuja rotuja heikompia, ja kotieläintuotannon tehokkuusvaatimusten vuoksi niiden populaatiot ovat vähentyneet. (Suomen alkuperäisrodut 2008.) Suomessa on 3 erilaista alkuperäiskarjarotua: itäsuomen-, pohjoissuomen- ja länsisuomenkarja. Niitä kutsutaan puhekielessä usein yhteisellä nimikkeellä suomenkarja, jota nimitystä myös opinnäytetyössä käytetään.

Alkuperäisrodut halutaan säilyttää, jotta niiden arvokkaita geenejä voidaan ottaa talteen tulevaisuuden eläinjalostustarpeita ja tieteellistä tutkimusta varten. (Suomenkarjan maidosta uusia gourmet-tuotteita Kulttuurirahaston tuella 2009). "Niiden sukupuutto kaventaisi kotieläinlajien monimuotoisuutta ja eläinjalostuksen mahdollisuuksia." (Suomen alkuperäiset nautarodut n.d). Koska suomenkarjarodut eivät pysty kilpailemaan maidontuotannon litramäärien saralla Suomen valtailemääröille, mutta niiden hengissä säilyminen on erityisen tärkeää, on niille alettu kehittää muita käyttötarkoituksia ja -tapoja. Kiinnostus alkuperäiskarjojen suojeluun on viime vuosina kasvanut suuresti, joten myös tilausta niiden monipuoliselle käytölle on. Maailmalla paremmin tunnettu käsite Green Care tekee tuloaan myös Suomeen, ja sen myötä on alettu tutkia suomenkarjan mahdollisuuksia hoivamaatalouteen. Hoivamaataloudella tarkoitetaan maatalouden toimintamahdollisuuksien, kuten luonnon ja ympäristön, kotieläinten ja maataloustyön hyödyntämistä ihmisten hyvinvoinnin lisäämiseksi ja elämänlaadun parantamiseksi. Osa hoivamaataloutta on eläinavusteinen terapia (Animal-Assisted Therapy, AAT). (Yli-Viikari, Lilja, Heikkilä, Kirveennummi, Kivinen, Partanen, Rantamäki-Lahtinen & Soini 2009, 3, 11.) Opinnäytetyössä oli tarkoitus selvittää, soveltuuko suomenkarja eläinavusteiseen terapiaan, ja minkälaisia terapiamuotoja niille voitaisiin kehittää. Samalla tarkasteltiin myös, olisiko kyseisestä terapiasta apua suomenkarjan säilyttämiseen tulevaisuudessa, edes sivuelinkeinon muodossa. Tutkimusaineisto kerättiin haastatteleamalla tilanhoitajaa, joka työskentelee suomenkarjatilalla, jossa

eläinten hoitajat ovat suurimmalta osin kehitysvammaisia tai – häiriöisiä sekä haastattelemalla varmasti Suomen tunnetuinta itäsuomenkarjan puolestapuhjaa ja omistajaa Miina Äkkijyrkkää. Työ ei keskity terapiamuotoihin syvemmin, vaan enemmänkin asiaa selvitetään naudan näkökulmasta. Kyseinen terapiamuoto on Suomessa uusi, joten työ toimii esiselvityksenä ja suunnannäyttäjänä tulevaisuutta varten. Työn toimeksiantajana toimi Suomen Alkupe räiskarja ry.

2 SUOMENKARJAN HISTORIA

2.1 Yleistä

Suomenkarjan naudat ovat todennäköisesti polveutuneet pohjoisugrilaisten kansojen nautakannoista. Vuosien saatossa ne ovat jalostuneet ja kehittyneet alueittain omiksiroduikseen. (Mitä on suomenkarja n.d.) Jo 1800-luvun puolivälissä oli kuitenkin havaittavissa kolme selkeästi toisistaan perinnöllisesti erottuvaa maatiaisrotua. Ne olivat Pohjois-Suomen valkea nupopää, Itä-Suomen nupo ja sarvellinen punakyyttö sekä Länsi-Suomen nupo ruskea. (Karja & Lilja 2007, 51.) Ennen vuotta 1892 maatiaisrotujamme risteytettiin ahkerasti ayrshiren ja muiden tuontinautojen kanssa. Vuonna 1892 perustettu maatilahallitus kuitenkin lopetti risteytykset päätettyään, että vain kolme suomenkarjarotua sekä ayrshire hyväksyttäisiin jalostettaviksi nautaroduiksi. Tämän jälkeen näitä rotuja alettiin jalostaa omina puhtaina rotuinaan. (Mts. 59.) Risteytyksiä kuitenkin tapahtui tämän jälkeen vielä näiden rotujen sisällä. 1960-luvulla tapahtui kuitenkin ayrshiren esiinmarssi, ja kun maahamme alettiin vielä tuoda friisiläistä karjaa, oli suomenkarjan kohtalo sinetöity. Maatiaisrodut eivät enää pärjänneet näille roduille tuotoksissaan. Vasta 1970-luvulla sonnien spermaa alettiin varastoida geenipankkeihin ja lehmien geenejä säilyttää hyvissä karjoissa. (Mts.64–67.)

Aina 1940–50-luvuille asti suomenkarja oli Suomen lehmäroduista yleisin, kunnes 1960-luvulla sen määrä kääntyi jyrkkään laskuun. Vuoteen 1970 mennessä tarkkailussa olleiden suomenkarjojen osuus nautakarjoistamme oli tipunut jo puoleen, 48,6 %:sta 21,1 %:iin ja vuoteen 1975 mennessä määrä oli enää alle 10 %. Suurin yksittäinen kohtalokas tekijä suomenkarjojen vähene-miseen oli niiden risteyttäminen friisiläisillä roduilla. Etenkin itä- ja pohjois-suomenkarjapopulaatiot vähenivät todella rajusti. (Mitä on suomenkarja n.d.)

Tänä päivänä itäsuomenkarjaa säilytetään muun muassa Kainuun ammattiopistossa Kajaanissa ja Ahlmanin ammattiopistossa Tampereella. Län-sisuomenkarjaa löytyy niin ikään Ahlmanin ammattiopistosta. Pohjoissuomenkarjan elävä geenipankkikarja on puolestaan Pelson vankilan maatilalla Vaalassa. (Suomenkarjan maidosta uusia gourmet-tuotteita Kulttuurirahaston tuel-

la 2009.) Näiden tilojen lisäksi eläimiä on toki myös yksityisillä maatiloilla Suomessa.

2.2 Itäsuomenkarja

Itäsuomenkarja on karjaroduistamme vanhin (Itäsuomenkarja 2008). Siitä käytetään virallisesti lyhennettä ISK, mutta puhekielessä sen kutsumanimeksi on muodostunut kyyttö. Sille perustettiin rotuyhdistys vuonna 1898, ja se aloitti samalla Suomessa karjanjalostustyön (Karja & Lilja 2007, 59). Kyyttöjä on Suomessa 935 kappaletta, joista tuotosseurantaan kuuluu 354 (Suomenkarja tilanne n.d). 1960-luvulle asti itäsuomenkarjakannat olivat vielä suhteellisen hyviä. Esimerkiksi vuonna 1946 isk-nautoja oli kantakirjattu enemmän kuin minään aikaisempaa vuonna. Mutta kuten muidenkin maatiaisrotujemme kohdalla, teki 1960-luku loven myös itäsuomenkarjan kantoihin. (Karja & Lilja 2007, 64–65.)

Itäsuomenkarja jakautuu nykyään kahteen eri rotuhaaraan: jalostettuun ja maatiaishaaraan. Niiden väliset erot ovat varsin suuret johtuen siitä, että jalostetun rodun suvussa on yleensä käytetty keinosiemennystä 1960–70-luvuilla, kun taas maatiaissuku on puhdasta alkuperäiskarja-ainesta. Jalostettua itäsuomenkarjaa on jäljellä kahdeksan sukua ja alkuperäishaaraa kuusi sukua kahdesta karjasta: kiuruvetisen Helvi Tossavaisen aikoinaan säilyttämästä ja kiteeläisen Vieno Nenosen suvun karjasta. (Suomen lypsykarja rodut, itäsuomenkarja 2010.)

2.3 Länsisuomenkarja

Länsisuomenkarja, lyhenteeltään LSK, on karjaroduistamme yleisin. Se on kehittynyt Länsi- ja Etelä-Suomessa. (Länsisuomenkarja 2008.) LSK-nautoja on 3128 yksilöä, joista yli kaksi kolmasosaa on tuotosseurannassa mukana (Suomenkarjan tilanne n.d). Oman rotuyhdistyksen se sai 1900-luvun alussa (Karja & Lilja 2007, 59).

Rodun kohtalokkaimmat vähenemisen hetket olivat 1960-luvun alussa jolloin Suomen Karjanjalostusyhdistys alkoi tuoda Suomeen friisiläistä nautakarjaa. Tällöin Suomenkarjayhdistys alkoi kannustaa viljelijöitä luopumaan suomenkarjasta siementämällä nautojaan friisiläisillä sonneilla. Pahiten tästä kärsi juuri länsisuomenkarja. (Mts. 65.)

2.4 Pohjoissuomenkarja

Pohjoissuomenkarja, jota kutsutaan myös lapinlehmäksi, on maamme kolmas maatiaisrotu. Rodun lyhenne on PSK. (Pohjoissuomenkarja 2008.) Niitä on 1092 yksilöä, joista tuotosseurantaan kuuluu 541 (Suomenkarja tilanne n.d). Pohjoissuomenkarjan alkuperä on epäselvä, mutta on mahdollista että Pohjois-Skandinaviassa on elänyt valkoinen karjarotu, josta on kehittynyt alapopulaatioita eri maihin. Se kuitenkin on pystytty kielitieteen perusteella päättelemään, että lapinlehmä on ainakin 2000 vuotta vanha rotu. (Niinikoski 2008, 2.) PSK-karjaa kuitenkin esiintyi Lapissa suurina karjoina ennen toista maailmansotaa, mutta Lapin väestön jouduttua syksyllä 1944 evakkoon Ruotsiin vähenivät myös PSK-karjat rajusti. Kun ihmiset pääsivät palaamaan takaisin koteihinsa keväällä 1945, olivat navetat kotien ohella poltettu. Ruotsista tuotiin useasti vain pohjoissuomenkarjan lehmä takaisin Suomeen, sonnit hävitettiin tai jätettiin Ruotsiin. Jäljelle jääneitä lapinlehmä alettiin täten astuttaa länsisuomenkarjan sonneilla. Näin ollen pohjoissuomenkarjarotu lähes hävisi muutamassa sukupolvessa. Hävitystä lisäsi vielä ayrshire-lehmien valtaisa suosio, ja pian ne olivatkin korvanneet lapinlehmät aivan Lappia myöten. (Pohjoissuomenkarja 2008.)

3 SUOMENKARJAROTUJEN OMINAISUUDET

3.1 Itäsuomenkarja

Itäsuomenkarja ja etenkin sen maatiaisrodut ovat tunnettuja terveydestään, sitkeydestään ja pitkäikäisyydestään. Tunnettua on myös kyyttöjen maidon hyvä juustoutumisominaisuus sekä korkea rasvapitoisuus. (Itäsuomenkarja, Wikipedia n.d.)

Itäsuomenkarjan tyypillisin karvapeitteen väritys on punaruskean kirjava, jossa selkä ja mahanalus ovat osin tai kokonaan valkeat. Muita variaatioita ovat valtaosaltaan valkea, punaruskea tai valkoruskeankirjava. (Rotupiirteitä n.d.)

Kyyttö on vakiintunut Suomessa itäsuomenkarjan toiseksi nimeksi, mutta oikeasti kyyttö tarkoittaa valkeaa juovaa naudan selässä, ei rotua. Itäsuomalaiset kuten muutkin alkuperäiskarjarodut ovat nupoja eli perimältään sarvettomia. (Karja & Lilja 2007, 21.) Alun perin ne ovat tosin olleet sarvellisia, mutta 1980-luvulta alkanut jalostus karsi sarvelliset kyytöt miltei sukupuuttoon. Rakenteeltaan ne ovat alkuperäiskarjoista siroimpia; pitkärunkoisia suhteessa säkäkorkeuteen sekä lihaksistoltaan tiiviitä. Kyyttöjen jalkarakenne on hyvä ja kestävä, eli niiden vuohiset eivät ole vennot eivätkä suorat eikä jalka ole kiveä. Luonteeltaan kyytöt ovat uteliaita ja aktiivisia. (Rotupiirteitä n.d.)

3.2 Länsisuomenkarja

Länsisuomenkarja tunnetaan hyvästä hedelmällisyydestä, vaatimattomuudesta, helpoista poikimisista lantiorakenteen ja syntymäpainoltaan pienien vasikoiden vuoksi sekä tietenkin hyvistä käyttö- ja tuotanto-ominaisuuksista. (Länsisuomenkarja, Ahlman n.d.) Länsisuomenkarja on väritykseltään yleensä punaruskea tai yksivärisen ruskea, joskin valkeita läikkiä voi myös esiintyä. Niiden karvapeitteen tummuus voi vaihdella paljonkin. Rakenteeltaan ne ovat myös pitkärunkoisia suhteessa niiden säkäkorkeuteen, mutta eivät kuitenkaan aivan niin selvästi kuin ISK. Lihaksistoltaan ne ovat tiiviitä ja jalkarakenteeltaan hyviä. LSK-yksilöt ovat myös nupoja. Länsisuomenkarja on luonteeltaan rauhallista mutta kuitenkin uteliasta. (Rotupiirteitä n.d.)

3.3 Pohjoissuomenkarja

Pohjoissuomenkarja tunnetaan siitä, että niitä on äärimmäisen helppo käsitellä, ne ovat helppohoitoisia ja niiden poikimiset ovat helppoja. Ne ovat myös helposti tiinehtyviä. (Maatiaiseläimet n.d.)

Pohjoissuomenkarjan karvapeite on tyypillisesti valkea ja siinä on mustia tai ruskeita pilkkuja. Muita väri vaihtoehtoja ovat musta, valkoisin selkä ja mahalansuovin, punapilkullinen kyyttö tai pelkkä musta tai harmaa. Ne eivät ole aivan niin pitkärunkoisia kuin itäsuomenkarjan yksilöt, mutta omaavat myös hyvän ja kestävä jalkarakenteen sekä tiiviin lihaksiston. Sorkkarakenne niillä tosin on hieman sivuttain levenevä. Lapinlehmät ovat lähes aina nupoja. Luonteeltaan ne ovat uteliaita ja aktiivisia sekä erittäin kesyjä (Rotupiirteitä n.d.)

4 ELÄINAVUSTEINEN TERAPIA

4.1 Yleistä

”Eläinavusteinen terapia on suomennos englanninkielisestä termistä ”Animal-Assisted Therapy” (AAT).”(Eläinavusteinen terapia n.d). Se tarkoittaa terapian muotoa, jossa hyödynnetään ihmisen ja eläimen vuorovaikutusta (Animal-Assisted Therapy (AAT) 2009). Se sotketaan usein sanaan lemmikkiterapia, joka tarkoittaa erilaisia eläimen käyttöön liittyviä harjoitusohjelmia. Tästä syystä lemmikkiterapia-käsitettä tulisi välttää tarkoittaessa eläinavusteista terapiaa. (Animal-Assisted Activities/Therapy 101 2009.) Eläinavusteinen terapia liitetään helposti myös eläinavusteiseen toimintaan. Erona näillä on se, että eläinavusteisessa toiminnassa eläimet käyvät ihmisten luona vierailuilla esimerkiksi vapaaehtoisten toimesta, kun taas eläinavusteisessa terapiassa ammattilainen käyttää eläintä apuna omassa työssään. (Ihmisen ja eläimen välinen vuorovaikutus n.d.)

Eläinavusteinen terapia on suunniteltu edistämään yksilön fyysistä, sosiaalista, emotionaalista tai kognitiivista toimintaa. Se on myös opettavaista ja moti-

voivaa toimintaa. Eläinavusteisessa terapiassa sosiaalialan ammattilainen määrittelee asiakkaalle erityiset tavoitteet, joiden saavuttamisessa hän käyttää hyväkseen eläintä tai eläimiä. Näiden tavoitteiden saavuttamista seurataan aktiivisesti. Eläinavusteinen terapia voi olla yksilö- tai ryhmämuotoista (Animal-assisted therapy; Eläinavusteinen terapia n.d.)

Ihminen voi harjoitella eläimen kanssa esimerkiksi vuorovaikutustaitojaan ja monen eläimen kanssa vuorovaikutus onkin hyvin samanlaista kuin ihmisen kanssa. Yli-Viikari, Lilja, Heikkilä, Kirveennummi, Kivinen, Partanen, Rantamäki-Lahtinen ja Soini (2009, 21) lainaavat Golemania (2007), jonka mukaan eläimen kanssa tapahtuva kommunikointi tapahtuu pääasiassa ruumiinkielellä. Ihminen voi siirtää positiiviset kokemuksensa eläimen kanssa syntyneestä vuorovaikutuksesta myös ihmisten väliseen vuorovaikutukseen.

4.2 Historia

Eläinavusteinen terapia otti ensimmäiset askeleensa toisen maailmansodan aikaan Filippiineillä, jossa eräs sodasta parantuva sotilas sai koiransa Smokyn vierailulle sairaalaan. Smokysta tuli kuitenkin niin suuri menestys muiden haavoittuneiden ja paranevien sotilaiden kesken, että sen pesti terapiakoirana kesti lopulta 12 vuotta.(Animal-assisted therapy n.d.) Kirjallisuuden mukaan eläimiä on tosin käytetty mukana terapiatyössä Englannissa jo vuonna 1792 (Velde, Ciprian & Fisher 2005, 43).

Itse vuorovaikutusta eläimen ja ihmisen välillä on alettu tutkia varsinaisesti vasta 1980-luvulla. Tätä tutkimuskenttää kutsutaan nimellä antrozoologia. Jo varhaisissa tutkimuksissa ihmisten ja lemmikkieläinten välillä havaittiin vahva psykologinen ja emotionaalinen kiintymys, jota alettiin kutsua termillä ”human-animal bond” eli suomeksi ihmis-eläin-side. Termin käyttö huomioitiin kuitenkin varsinaisesti vasta Skotlannissa vuonna 1979, vaikka käsitettä olivat jo aiemmin käyttäneet Konrad Lorenz ja Boris Levinson. Antrologisen tutkimuskentän edistäjinä toimivat tuolloin lähinnä eläinlääketieteellisen alan edustajat, vaikka Levinson yritti saada sitä myös esiin psykologian ja psykiatriankin puolella. Hän käytti siitä tuolloin nimitystä lemmikkiterapia eli pet therapy. Levinsonin

panoksen ja sinnikkyuden kautta käsite kuitenkin alkoi hiljaa saada näkyvyyttä. (Ihmisen ja eläimen välinen vuorovaikutus n.d.) Yleisen kiinnostuksen kohteeksi nousivat vuorovaikutuksen emotionaaliset ja myönteiset puolet terapeuttisissa tilanteissa erityistä tukea tarvitsevilla henkilöillä, minkä vuoksi Levinsonia alettiin pitää tutkimuskentän pioneerina (Odendaal 2002, 1–2). Eläinten suosion kasvettua terveydenhuollon palveluissa 1980-luvulla heräsi ammattilaisten keskuudessa tarve määrittää lemmikkiterapia tarkemmin, ja niin 1990-luvulla kehitettiin ensimmäiset kokonaisvaltaiset käytännön normit kyseiselle tutkimuskentälle. Siitä lähtien ovat olleet käytössä Delta Societyn (2005) määrittämät käsitteet eläinavusteinen terapia (Animal-Assisted Therapy) ja eläinavusteinen toiminta (Animal-Assisted Activities). (Ihmisen ja eläimen välinen vuorovaikutus n.d.)

4.3 Eläinavusteinen terapia Suomessa

Eläinavusteinen terapia on Suomessa vielä uusi käsite. Siihen liittyviä tutkielmia on ilmestynyt oikeastaan vasta 1990-luvulta alkaen (esim. Halonen 1992; Heikkinen & Paavoseppä 1996; Valtonen 1996; Jääskeläinen 2003; Stenhammar 1997, Kuoppa & Manner 2009). Näiden lisäksi aihe on ollut esillä aikakauslehdissä (Suomen tilanteesta 2006).

Pienehkö selvitys Suomen eläinavusteisen terapian tilasta julkaistiin Dialogi 6/2004 -lehdessä otsikolla ”Eläimet terapoivat maailmalla, entä Suomessa”. (Viialainen 2004, 31–34.) Julkaisussa todettiin aiheesta olevan tekeillä useampiakin pro gradu -tutkielmia Suomen yliopistoissa, mutta niiden ongelmana on aiheen tuntemattomuus akateemisessa maailmassa sekä aiheen kokonaiskuvan puuttumattomuus. Tutkijasihteeri Taina Lilja Maa- ja elintarviketalouden tutkimuslaitokselta toteaa artikkelissa myös, että maatiaisrodut kuten muun muassa suomenkarja, ovat luonteeltaan tavallista sosiaalisempia tuotantoeläimiä ja voisivat näin sopia hyvin kuntoutuseläimiksi.

Aiheesta on tehty myös artikkeli kansainväliseen kokoomateokseen nimellä Farming for health in Finland. (Partanen, Lilja, Kurppa & Soini 2005, 135–146.) Artikkelissa todetaan, että Suomessa ratsastusterapia on parhaiten tun-

nettu, organisoitu ja rahoitettu terapiamuoto, jossa eläimet ovat hoiva- ja kuntoutuskäytössä. Siinä kuitenkin todetaan myös, että muutkin eläinavusteisen terapian muodot ovat kasvussa, mutta lisää tutkimuksia tarvitaan, jotta pystytään selvittämään, mitkä muodoista ovat hyödyllisiä sekä miten niiden toimintaa pystyttäisiin edistämään ja tukemaan taloudellisesti. Artikkelissa kerrotaan myös että mm. alkuperäisrotujen säilyttämisellä ja eläinavusteisella terapialla on vahva suhde toisiinsa ja että juuri eläinavusteinen terapia voisi olla tulevaisuudessa erittäin tärkeä osa näiden lajien suojelua. Etenkin tämä voisi toimia tiloilla, joissa tehokkaan maatalouden harjoittaminen käy hankalaksi ja tilat joutuisivat muuten luopumaan elinkeinostaan, kuten esimerkiksi Suomen pohjois- ja itäosissa.

Eläinavusteiseen terapiaan liittyy myös Maa- ja elintarviketeollisuuden tutkimuskeskuksessa vuonna 2007 tehty tutkimus nimeltään ”Maatiaiseläinten suojelusta yritystoimintaa ja yhteiskunnallista hyvinvointia? Maatiaiseläimiin perustuvan toiminnan taloudelliset, sosiaaliset ja kulttuuriset lähtökohdat.” Siinä kartoitettiin ja selvitettiin sekä lopuksi luotiin erilaisia toimintamalleja suojella ja säilyttää Suomen alkuperäisrotuja tulevaisuudessa maaseudulla. (Kurppa, Soini, Vuorio, Partanen, Karja, Kantanen, Turunen, Puurunen, Lilja, Tapio & Tuovinen 2005.)

4.4 Terapian tulokset

Tällä hetkellä eläinavusteisen terapian tuloksista ei ole vielä vahvaa näyttöä. Tutkimuksia eläinavusteisesta terapiasta on vielä kovin vähän, ja olemassa olevat tutkimukset on tehty hyvin pienillä aineistoilla. Yhtenä syynä tähän voidaan nähdä rahoittajien kiinnostuksen puute aihetta kohtaan. Myös eläinavusteisen terapian negatiivisista vaikutuksista on hyvin vähän tutkittua tietoa. (Kuoppa & Manner 2009, 3.) Erilaisilla tutkimuksilla on kuitenkin pyritty osoittamaan, että eläinten läsnäololla on vaikutusta ihmisten väliseen vuorovaikutukseen. Laitosolosuhteissa eläimen on todettu lisäävän potilaiden ja henkilökunnan välistä vuorovaikutusta, helpottavan potilaiden ja heidän vieraidensa yhteyttä sekä lisäävän potilaiden keskinäistä vuorovaikutusta. Eläinten on huomattu myös täyttävän tarpeita, jotka kohdistuvat ihmiselämässä ystävyy-

teen ja kumppanuuteen. Ne vähentävät yksinäisyyden tunnetta ja saavat aikaan vuorovaikutusta ennalta tuntemattomien ihmisten välillä. (Viialainen 2004, 34; Velde, Ciprian & Fisher 2005, 44.)

Velden ym. (2005, 43) mukaan eläimen avulla voidaan myös vähentää esimerkiksi sosiaalisten vuorovaikutustilanteiden tuottamia vaikeuksia. Terapeutin ja asiakkaan vuorovaikutussuhteen on myös todettu olevan helpompaa, kun läsnä on jokin ulkoinen aihe keskustelulle, josta voi esimerkiksi jakaa tarinoita. Jotta terapeutin tekemä eläinavusteinen terapia kuitenkin säilyy terapiana, tulee sen keskittyä asiakkaalle merkitykselliseen ja asiakkaan elämänlaatua parantavaan toimintaan. Näitä toimintoja voivat olla esimerkiksi eläimen omistaminen, hoitaminen ja sen kanssa vuorovaikuttaminen. Tämän lisäksi terapeutin tulee tietää, miten hyödyntää eläintä tarkoituksenmukaisesti.

5 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA – AINEISTO

5.1 Haastattelu tutkimusmenetelmänä

Opinnäytetyön keskeisin tutkimustehtävä oli löytää vastaus kysymykseen ”Soveltuuko suomenkarja terapiakäyttöön?”. Tavoitteena oli löytää sellaisia maatiiloja, joilla on suomenkarjaa ja jotka käyttäisivät niitä terapiaan. Tätä kautta saataisiin tietoa siitä, millä tavoin suomenkarja on terapiassa ollut läsnä ja minkälaisia kokemuksia sekä tuloksia siitä on syntynyt. Aihepiiri on Suomessa uusi, joten siitä ei ole paljon painettua tekstiä. Tämän vuoksi tutkimusaineiston kertyi kentältä, eli tiloilta. Tiloilta tietoja ei kuitenkaan ollut oikein muuten saatavilla kuin itse kyselemällä ja ottamalla selvää. Tästä syystä tutkimustavaksi valikoituivat haastattelut.

Haastattelu on ennalta suunniteltua päämäärähakuista toimintaa, jonka tavoitteena on kerätä informaatiota (Hirsjärvi & Hurme 1995, 25). Haastattelussa tutkija on suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa. Suurena etuna muihin tiedonkeruumenetelmiin verrattuna on haastattelun joustavuus tilanteen vaatimalla tavalla. Haastattelussa ihminen nähdään subjektina,

merkityksiä luovana ja aktiivisena osapuolena. Haastattelun avulla voidaan kartoittaa tuntematonta aihetta ja asiaa ja tulos voidaan sijoittaa laajempaan kokonaisuuteen. Haastattelu antaa myös mahdollisuuden selventää ja syventää saatavia vastauksia. Tietoja voidaan vielä täydentää jälkikäteen. Haastattelulla tutkimusmenetelmänä on myös haittapuolensa. Haastattelu vie paljon aikaa. Sen luotettavuutta heikentää se, että haastateltavat usein vastaavat sosiaalisesti hyväksyttäviä asioita. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 193–195.)

5.2 Laadullinen ja määrällinen tutkimus

Tutkimukset voivat olla kvantitatiivisia tai kvalitatiivisia riippuen tutkimusaineiston luonteesta ja käytetyistä menetelmistä.

Kvantitatiivinen tarkoittaa määrällistä tai tilastollista tutkimusta, joka käyttää pääasiassa tilastollisia analyysimenetelmiä, ja aineistot kerätään esimerkiksi rekistereistä poimimalla, kyselyillä ja haastatteluilla. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa oleellista on, että aineistot ovat tutkimuskysymyksen kannalta riittävän laajoja ja mitattavissa olevia. (Teorialähtöinen eli määrällinen tutkimusprosessi n.d.)

Kvalitatiivinen tutkimus sen sijaan on laadullista, joka ei pyri tilastollisesti mittaamaan jotakin ilmiötä ja sen yleisyyttä tai vaihtelua, vaan pyrkii ymmärtämään ja tulkitsemaan jonkin ilmiön esiintymisen syitä ja merkityksiä. (Aineistolähtöinen eli laadullinen tutkimusprosessi n.d.)

Tutkimuksessa ei juuri voitu hyödyntää tilastoja, vaan enemmänkin jouduttiin turvautumaan ihmisten mielikuviin ja tunteisiin. Tutkitussa aiheessa on paljon asioita joita ei voi mitata millään tietyllä tieteen mittarilla. Näitä ovat esimerkiksi lehmän luonteenpiirteet, tai ihmisen ja lehmän välinen vuorovaikutus. Ja koska kvalitatiivisen tutkimusaineiston suuruus voi myös olla pieni, oli sekin puoltava seikka siihen, että tutkimustavaksi muodostui juuri laadullinen tutkimus. Toki johtopäätöksiä tehdessä pystyttiin turvautumaan myös kvantitatiiviseen tutkimukseen, sillä sen kautta saatiin myös konkreettisia tietoja liittyen

tulevaisuuteen. Tästä hyvä esimerkki olivat esimerkiksi suomenkarjan rotujen yksilömäärät ja niiden muutokset.

5.3 Aineiston keruu

5.3.1 Haastattelutyypin ja haastateltavien valinta

Haastattelutyppejä on monia erilaisia. Tähän työhön parhaiten sopi keskusteluhaastattelu, sillä kyseessä ei ollut yksinkertaisesti käsitettävä asia, vaan jokaisen ihmisen omakohtainen kokemus. Haastattelija, eli työn tekijä, ei myöskään halunnut olla liian virallinen, että haastattelutilanteesta pystyttiin luomaan mahdollisimman luonteva ja leppoisa. Hän oli kuitenkin laatinut tietynlaisia kysymyksiä jo valmiiksi, mutta ne muovautuivat silti aina haastateltavalle oman näköiseksi. Toiselta haastateltavalta kysyttiin myös enemmän kysymyksiä kuin toiselta siitä syystä, että toisella haastateltavalla oli asiasta laajemmin tietoa tai kokemuksia kuin toisella. Haastattelijalla ei ollut käytössään nauhuria tai muutaakaan tallentavaa laitetta, jonne haastattelun olisi voinut nauhoittaa, vaan molemmista haastatteluista tehtiin itse muistiinpanot paperille. Tämän jälkeen ne kirjoitettiin puhtaaksi ja lähetettiin haastateltavalle tarkastettavaksi ja hyväksyttäväksi. Haastattelut tehtiin kumpaisellekin haastateltavalle vain kerran, sillä aikataulu oli tiukka, ja molemmista haastatteluista saatiin jo yhdellä kerralla sellaista materiaalia, että se oli tarpeeksi rikasta opinnäytetyöhön. Täsmennyksenä kuitenkin mainittakoon, että toisen haastateltavan kanssa juteltiin puhelimesta kahteen otteeseen, sillä toisella kerralla hän halusi vielä täydentää vastaustaan. Kyseisen aiheen asiantuntijoita on Suomessa myös todennäköisesti vähän, joten työhön löydettiin tarpeeksi laaja otos.

Haastateltavat valikoituivat osin haastattelijan tiedon ja työn toimeksiantajan avulla. Työn tilaaja, Suomen alkuperäiskarja ry:n puheenjohtaja, Jussi Kuuskasjärvi, kertoi työhön sopivasta tilasta, josta sitten saatiinkin tehtyä haastattelu. Haastattelijan oman tietämyksen ja kiinnostuksen kautta mukaan pyydettiin kuvanveistäjä Miina Äkkijyrkkää, joka on toiminut näkyvimpänä alkuperäiskarjojen puolustajana maassamme. Haastattelija jätti myös Alkuperäiskarja ry:n keskustelupalstalle ilmoituksen, jossa kertoi opinnäytetyöstään, ja että etsi sitä

varten ihmisiä tai tiloja joita voisi mahdollisesti haastatella tai joilta saisi kokemuksia opinnäytetyön aiheeseen liittyen. Sen avulla löydettiin yksi haastateltava, mutta aikataulujen eri rytmien vuoksi ei häntä kuitenkaan lopulta enää haastatella. Toinen haastatteluista oli puhelinhaastattelu, ja toinen tapahtui paikan päällä, haastateltavan työpaikalla.

5.3.2 Tapolan kyläyhteisö

Tapolan kyläyhteisön tila sijaitsee Orimattilassa, Niinikosken kylässä. Tilalla on kaiken kaikkiaan 40 itäsuomenkarjan nautaa, joista 17 on lehmiä ja 2 siitossonneja. Tila ei kuulu valtakunnalliseen tarkkailujärjestelmään. Tällä hetkellä lähes kaikki naudat ovat täysin puhtaita itäsuomalaisia, vain kaksi emälinjaa on jäljellä länsisuomenkarjalla aikoinaan tehdyistä risteytyksistä. Tilalla onkin nyt viiden vuoden ajan ollut tavoitteena puhdistaa karja kokonaan, ja nykyään kaikki astutukset tehdään vain itäsuomenkarjan puhtailla sonneilla. Tapolan kyläyhteisön tilalla on myös harvinaisia sarvellisia kyyttöjä, ja itse asiassa tilan tavoite onkin niiden määrän lisääminen.

Tapolan maatila on suuntautunut biodynaamiseen viljelyyn, ja sen lisäksi se on osa kehitysvammaisten aikuisten asumispalvelua – Tapolan kyläyhteisöä. Näitä kehitysvammaisia kutsutaan kyläläisiksi, ja he tekevät kyläyhteisössä erilaisia töitä, joista kaikki eivät liity maatalouteen. Kyläläiset tulevat Tapolan kyläyhteisöön monista eri paikoista, kuten kehitysvammaisten kouluista ja muista asumispalveluyksiköistä. Joskus he ovat myös asuneet yksin asuinyksikössä ja käyneet suojatyöpajassa töissä. Kyläyhteisö on iso kokonaisuus, jossa yhtenä osana on maatila ja kyytöt. Kyyttöjä tilalla on ollut vuodesta 1992. Lehmät ja hiehot asuttavat isoa kylmäpihattoa, josta lehmät tulevat päivittäin parsinavettaan lypsylle. Vasikat asuvat navetassa. Koko karja laiduntaa yleensä toukokuun alusta syyskuuhun. Parsinavetassa on putkilypsykone, ja nautojen hoitoon osallistuu aina 5 samaa kyläläistä sekä karjanhoitaja. Tilalla ei ole käytössä varsinaista terapiaa jota toteutettaisiin kyyttöjen kanssa, vaan kaikki niiden hoitoon liittyvät työt itsessään ovat terapiaa kyläläisille.

Tilanhoitajan haastattelu

Tilan hoitajana toimii Jani Schulz (2010), joka on ollut tilalla 7 vuotta töissä ja työskennellyt koko sen ajan tiiviisti kyyttöjen kanssa. Hän ei ole ollut kovin paljon muiden lehmärotujen kuin kyyttöjen kanssa tekemisissä, mutta osaa kuitenkin selkeästi sanoa millä tavoin itäsuomenkarja eroaa esimerkiksi ayrshirestä. ”Kyytöt ovat paljon eläväisempiä, itsepäisempiä ja temperamenttisia kuin ay:t. Ay:t ovat enemmänkin jämähtäneitä, isoja möhkäleitä verrattuna kyyttöihin”, nauraa Schulz. ”En tosin tiedä, että onko kyyttö tosiaan erilainen kuin ayrshire, vai johtuuko ero siitä, ettei me olla tehotuotannossa”, pohtii Schulz.

Muutama lehmistä on tilalla sarvellisia ja nuorkarja sitäkin useammin. Kyyttö-hän ovat nykyään luonnostaan nupoja, joten sarvelliset kyytöt ovat enemmänkin nykyään harvinaisuus. Schulz toteaa sarvien liittyvän biodynaamiseen viljelytapaan. Biodynaaminen viljelytapa siis kunnioittaa luonnonmukaisuutta. ”Kyyttöhän ovat olleet alun perin sarvellisia, ennen kuin niitä 1920-luvulla päätettiin ruveta jalostamaan nupoiksi”, Schulz kertoo. He saivat toisen sarvellisista sonneistaan Sukevalta. Vaikka suurin osa lehmistä vielä onkin nupoja, ei sarvellisuus kuitenkaan ole muodostunut haitaksi naudoille. Schulz aprikoi, että nautojen koko ja tilavat karjasuojat ovat varmasti edesauttaneet sitä, ettei niiden kanssa ole sattunut mitään haavereita.

Schulzin mielestä itäsuomenkarjan nautojen kanssa on mukava työskennellä, sillä ne ovat helposti lähestyttäviä, fiksuja ja kilttejä. Myös niiden pienuus on positiivinen seikka. Hänen mielestään kyytöt ymmärtävät kyllä, jos ne ovat tehneet väärin. Esimerkiksi parteen mentyään ne tajuavat, jos ne ovat menneet väärälle paikalle ja siitä niille ärähtää. Tällöin ne osaavat vaihtaa paikansa. Ne myös tunnistavat hoitajansa ja tietävät, kenelle nostaa sorkkaa ja kenelle ei. Toki niillä on myös omat miinuspuolensa, kuten se, että ne ovat itsepäisiä ja toisinaan myös kömpelöitä. Schulz kertoo myös, että vaikka kyytöt toisinaan saattavatkin vihastua ja uhitella, ne eivät silti ole käyneet ihmisen päälle. Poikkeuksen saattaa tosin tehdä tilanne, jossa emo suojelee vastasyntynyttä vasikkaansa. Kaikkien niiden 7 vuoden aikana, jolloin Schulz on tilalla työskennellyt, ei tilalla ole sattunut mitään ihmeellisiä vaaratilanteita kyyttöjen kanssa. Vaikka vaaratilanteita ei ole ihmisten kanssa ollut, kyytöt ovat kohta-

laisen mestareita vaarantamaan itsensä tapaturmille vilkkautensa, uteliaisuutensa ja ahneutensa saattelimina. Kerrankin eräs hyvin ahne yksilö oli rai-vannut tiensä ryteikköön syömään herkkuja, ja siinä samalla repinyt utareensa rikki. Tapausta ihmeteltiin eläinlääkäriä myöten, mutta lehmä toipui, utare pa-rani ja maitoa tulee yhä. Kyytöille on myös tärkeää, että niillä säilyy tietynlai-nen päivärytmi. Jos rytmi häiriintyy, ei mikään asia tällöin oikein luista.

Tapolan kyläyhteisön kyläläiset osallistuvat maatilán arkeen siten, että jokai-sella on oma lempilehmänsä, jota luonnollisesti hemmotellaan pikkuisen muita enemmän. Tämän lisäksi jokainen talo saa aina vuorollaan valita syntyneelle vasikalle nimen. Tästä nimikkovasikasta ollaan yleensä sitten myös hyvin kiin-nostuneita ja halutaan tietää, mitä sille kuuluu. Ainakin siihen asti kun uusi ihana vasikka syntyy. Myös kaikki vähänkin erikoiset tapaukset kiinnostavat heitä paljon. Muun muassa tilalle syntyi keväällä yksisilmäinen lehmävasikka, jota erilaisuutensa vuoksi lellittiin ja vasikasta tuli todella kesy.

Haastattelija tapasi tilalla myös suuren lehmäfanin, Nikon*. (*Haastateltavan nimi muutettu). Niko on yksi kyläläisistä, reipas ja iloinen downin syndroomaa sairastava poika. Hän on tilalla nyt neljättä vuotta ja on viihtynyt siellä todella hyvin. Niko ei ollut aikaisemmin ollut lehmien kanssa tekemisissä, ennen kuin saapui Tapolan kyläyhteisöön. Niin suuri rakkaus hänessä lehtiin kuitenkin leimahti, että kun hän oli välillä tilalta poissa, ei hän halunnut tulla tilalle takai-sin, ellei pääsisi navettaan töihin. Hän siis viihtyy navetan askareissa todella hyvin, eikä häntä haittaa edes lannan luonti. Hänen muihin tehtäviinsä kuuluu lehmien ruokinta, lypsäminen ja vasikoiden juotto.

Schulz kertoo, että yksi konkreettinen terapeuttilinen vaikutus lehmillä on erää-seen kyläläiseen. Hän on downin syndroomaa sairastava ja yleensä hyvin hil-jainen. Lehmien seurassa hän kuitenkin muuttuu silmissä. Hän elävöityy ja al-kaa puhua enemmän, mitä hän ei normaalisti tee. Erityisesti häntä kiinnostaa kaikki lehtiin liittyvä, ja niistä hän myös paljon kyseleekin.

Kun haastattelija kysyi Schulzilta, mitä mieltä hän on suomenkarjan soveltu-vuudesta terapiakäyttöön, hän vastasi, että hänen mielestään ne sopivat sii-hen erinomaisesti. Juuri kokonsa, avoimuutensa ja lähestymisen helppouden

takia niitä uskaltavat hoitaa myös nuoremmat ihmiset. Myös se, että suomenkarja on uteliasta luonteeltaan, auttaa paljon. Schulzin mielestä etenkin kyytöt ovat helposti muokattavissa terapiakäyttöön. Niitä pitää vain alkaa totuttaa pienestä asti erilaisiin asioihin ja luoda niille rutiinit. Näin ollen ne kesyyntyvät ja tottuvat ihmisiin sekä luovat yhteyden käsittelijäänsä. Myös päivittäinen puhuminen ja jutustelu niille askareiden lomassa on enemmän kuin suositeltavaa. Schulzin mielestä ei ole suurta eroa, olisiko terapiakäytössä oleva nautti nuori vai vanha. Enemminkin eroa varmasti on luonteessa, sillä vahvaluonteisimmat ovat myös uskaliaampia ottamaan ihmiseen kontaktia.

Jani Schulzin mielestä on muutama seikka, jotka varmasti vaikuttavat siihen, ettei suomenkarjaa vielä ole laajalti otettu terapiakäyttöön. Niitä ovat se, että hevoset niin sanotusti ”varastavat show’n” ainakin vielä tällä hetkellä ja se, että lehmille ei ehkä ole yhtä ja ainoaa juttua, mitä niiden kanssa voi tehdä. Hänen mielestään parhain terapiamuoto suomenkarjan kanssa olisi se, että niiden kanssa tehtäisiin kaikenlaista. Tosin yhden yksittäisen työn hän keksii. Se olisi lehmien harjaus. Se tuottaa niille hyvän olon ja luo siten sille luottamuksen hoitajaansa. Se on vielä sen verran yksinkertaista, että jokainen osaa sitä varmasti tehdä. Schulz ei koe, että mikään kertaluontoinen terapia toimisi kovin hyvin, sillä lehmä vaatii tietyn yhteyden ja tuttuuden hoitajansa kanssa. Tästä syystä terapian tulisi olla pidempikestoista, ja siihen tulisi myös sitoutua pidemmäksi aikaa. Hän muistuttaa myös, että monesti jo pelkkä maaseudulle ja lehmien pariin pääsy on terapiaa itsessään.

Kun haastattelija kysyi Schulzilta hänen mielteitään tämänlaisen terapian tulevaisuudesta, hän totesi sillä varmasti olevan kysyntää. Hän ei kuitenkaan usko, että siitä ainakaan ihan lähitulevaisuudessa tulee kenellekään pääelinkeino, mutta sivuelinkeino kyllä. Hän kertoi myös mielenkiintoisia asioita Saksasta, jotka varmasti rantautuvat joku päivä Suomeenkin. Saksassa nimittäin on perustettu eräänlainen sosiaalinen maatila eli kyläyhteisö, jonne ihmiset saavat tulla tekemään maatilan töitä. Sillä on ollut paljon kysyntää, eikä sitä ole vaikea uskoa. Onhan jo viime vuosina nähty, kuinka muuttoliike kääntyy yhä enemmän kaupungista maaseudulle, ja kuinka maaseutua on alettu arvostaa. Maaseudun rauhallisuus ja hiljaisuus kiehtovat yhä suurempaa osaa ihmisistä. Toinen äärimmäisen hieno keksintö Saksassa on myös keksitty.

Siellä on alettu vuokrata lehmiä ihan tavallisille ihmisille. Vuokralaiset voivat siis vuokrata navetasta itselleen lehmän, jota käydä hoitamassa ja ennen kaikkea, saada siltä tinkimaitoa. Tinkimaito on käsittelemätöntä raakamaitoa eli maitoa, joka on tullut suoraan lehmästä tankkiin. Syy, miksi tinkimaito on Saksassa hyvin kysyttyä on se, että sitä pystyvät usein juomaan myös laktoosi-intolerantit. Suomessa voisi Schulzin mielestä toimia hyvin Saksan sosiaalisen maatilan tyyppinen ratkaisu, esimerkiksi niin, että tilalliset voisivat ottaa ihmisiä talkoohengessä tiloille töihin. Näin ollen tilan menot pienenisivät ja ihmiset saisivat ilmaista terapiaa. Se tosin vaatisi melko pitkäjänteistä luonnetta.

5.3.3 Miina Äkkijyrkkä

Kuvanveistäjä Miina Äkkijyrkkä(2010) on varmasti Suomen tunnetuin ja näkyvin kyyttöjen puolestapuhuja. Hänellä itsellään on ollut kyyttöjä jo useita vuosia, ja hän on tehnyt niistä myös osan elämäntyötään. Hänen näkyvimpiä aikaansaannoksiaan ovat muun muassa olleet jopa monimetriset, vanhoista autonosista tehdyt lehmäveistokset. Tämän lisäksi Marimekko on saanut Äkkijyrkän lehmäkuvia mallistoonsa koristamaan erilaisia kangas- ja muita materiaaleja. Osia Äkkijyrkän taidekokoelmista löytyy myös muun muassa Kiasmasta ja Suomen valtiolta. Yhteiskunnan ja alkuperäiskarjojen osalta hänen suurimpia saavutuksiaan ovat olleet muun muassa Helvi Tossavaisen karjan, eli geneettisesti korvaamattoman karja-aineksen, löytäminen vuonna 1989 ja sen kasvattaminen 12:sta aina 130 yksilön populaatioksi. Tämän lisäksi Miina Äkkijyrkkä herätti henkiin Skatan perinnetilan ja loi sinne mahdollisuudet eläintenhoitoon. (CV n.d.) Äkkijyrkän suurta arvostusta ja kunnioitusta lehmiä kohtaan kuvaa hyvin se, että hän haluaa niistä kirjoitettavan he-muodossa, eli saavan samanarvoisen kohtelun kuin ihmiset.

Miina Äkkijyrkän mielestä kyyttö ei saisi painaa yli 250 kg ja sen tulisi olla maksimissaan 110 cm säkäkorkeudeltaan. Väreistä kelpaavat monet, mutta koska kokoruskeita kyyttöjä ei ole alun perinkään ollut olemassa, ei heitä pitäisi olla tulevaisuudessakaan. Miina täsmentää myös, että hänen mielestään puhuttaessa Suomen alkuperäiskarjoista, on suomenkarja väärä nimitys. Suomenkarja merkitsee hänelle risteytyskarjaa, ja alkuperäiskarjat aitoja alku-

peräisnautarotuja. Kyytöt ovat Miinan mielestä ketteriä, älykkäitä ja temperamenttisia, joista voi saada miltei mitä tahansa oikeanlaisella koulutuksella. Kyyttöjä voidaan hänen mielestään kouluttaa hyvinkin pitkälle, kunhan kouluttaja on taitava eikä missään vaiheessa lipsu otteissaan. Koulutuksen tulee olla myös johdonmukaista ja pitkäjänteistä. Ammattitaidoton opettaja voi hänen mielestään pilata lehmän kouluttamalla sitä väärin. Etenkin herkkien lehmien koulutus vaatii ammattitaitoa. Herkistä lehmistä kun saadaan hänen mukaansa parhaat terapialehmät, mutta he menevät myös herkimmin pilalle. Äkkijyrkän mielestä lehmän koulutus tulisi aloittaa jo heti vasikasta alkaen, sillä heidän parhain oppimiskykynsä on jo kuukauden iässä.

Naudat sopivat Äkkijyrkän mielestä hyvin terapiakäyttöön, sillä he ovat helposti vuorovaikutuksessa ihmisen kanssa. He ovat myös olemukseltaan levollisia, mutta toki toisinaan myös temperamenttisia. Kyyttöjen, kuten muidenkin lehmärotujen, käyttötarkoitus kuitenkin ratkaisee, sillä terapiaa on monenlaista. Hän kuitenkin toteaa, että jokainen eläin, jota ihminen on kesyttänyt, on soveltuva terapiaan. Eläimet kun leimautuvat siihen, keneltä ne saavat ruokaa. Täten makupalojen käytön tehokkuutta koulutuksen apuna ei tule aliarvioida. Äkkijyrkän mielestä eri ikäkauden lehmiä voidaan käyttää erilaisiin terapiatarkoituksiin, ja eri ihmisille olisi myös hyvä olla erilaisia terapialehmiä. Etenkin ihmisen psyyken avaamiseen lehmäterapiaa voitaisiin käyttää enemmän.

Kyyttöjen kanssa Äkkijyrkälle ei ole sattunut suurempia vahinkoja. Hän sanoo, että ihmisten täytyy osata noudattaa pelisääntöjä, eli tuntea ja tietää, miten heidän kanssaan tulee toimia, niin vahinkoja ei synny.

Miina Äkkijyrkällä on mielessään useitakin kyyttöjen terapiakäyttöön liittyviä ideoita, mutta ymmärrettävästi hän ei niitä halua paljastaa. Hän kuitenkin toteaa, että jo pelkkä lehmien katselu laumalla on hyvää terapiaa. Eri-ikäisten nautojen sosiaalista käyttäytymistä laumassa on hauskaa ja myös mielenkiintoista katsella. Siinä virittyvät samalla myös erilaiset aistit, mielen rauhasta puhumattakaan. Samalla hän tosin toteaa, että lauma joka säntää oitis aidan viereen odottamaan makupaloja vierailta, on käyttökelpoton terapiaa ajatellen. Kyseinen tapa kun johtaa ennen pitkää siihen, että laumasta tulee niin ahne, että se jonain päivänä tulee aidoista läpi ihmisen päälle. Toinen mukava tapa,

vaikkapa terapian yhteydessä, on lypsää lehmä käsin. Kyytöt esimerkiksi ovat tähän oivia yksilöitä, sillä alkuperäinen kyyttö ei ole huono utareinen, riippuvainen lypsykerroista, eikä niin suuri tuotoksinen, joten hänet jaksaisi hyvin lypsää. Äkkijyrkän mielestä lehmät tulee myös tuoda sinne, missä ihmiset ovat. Näin ihmisille virittyy kuva lehmistä, ja ne muovautuvat läheisemmiksi asioiksi. Pelkät virtuaalikontaktit kun ovat hänen mielestään ihmisille vaarallisia.

Eläinterapiassa on Äkkijyrkän mielestä kyse ihmisen ja eläimen hyötykäytösuhteesta, harmoniasta. Jokainen ihminen saavuttaa terapiasta saatavan hyödyn omalla tavallaan. Ihmisen lähtökohtia terapiaan voivat hänen mielestään olla erilaiset syyt, kuten esimerkiksi yksinäisyys tai oman paikkansa löytämättömyys yhteiskunnassa. Syy voi olla myös käytännöllinen, kuten esimerkiksi lapsen ylivilkkaus. Jokaisella ihmisellä on myös jonkinlainen puute, lisuke tai syy siihen, että tietty eläin vaikuttaa enemmän kuin toinen. Eläinterapiasta saatavat suurimmat hyödyt ovat Äkkijyrkän mielestä onnistumisen ilo, ja onnen tunteet. Onnistumisen ilo syntyy etenkin siitä, että onnistuu luomaan yhteyden lehmään. Näitä tuttuja, rakkaita onnistumiskokemuksia ihminen vaalii mukanaan koko loppuelämänsä, ja etenkin vaikeina hetkinä niihin on helppo palata. Äkkijyrkän mielestä onkin sääli, jos näitä yhteyksiä ei ymmärretä ulkopuolisten taholta. Eläinterapian motoksi hänestä sopisi hyvin myös hänen entisen kotitilansa, Skatan, motto: ”Elävien kasvien ja eläinten kasvuihmeen kautta ohjata ihmisiä vastuuseen ja työhön.” Hän sanoo eläinterapian olevan samanlaista kuin luomakunnan kasvuihmeen seuraus; löydämme vastaukset ihmettelystä. ”Mistä vasikka tietää etsiä emän nisän, tai miten pieni verso tietää kasvaa ylöspäin kohti taivasta?” Jokaisella meistä on Äkkijyrkän mukaan ikään kuin kasvualusta, jolla kasvaa ja kehittyä kunnolliseksi. Tarvitsemme kuitenkin jostain sen tiedon, jonka pohjalta osaamme kasvaa. Vaan mistä sen saamme? Vastauksen löytämiseksi meidän täytyy ajatella, ja ajattelun kautta päädymme samalla pohtimaan elämän kulkua ja luonnon lakeja. Joskus tosin käy niin, että emme edes löydä sitä kasvualustaa. Äkkijyrkkä toteaa eläinterapian myös paljastavan ihmisten poikkeuksia tai tragedioita, kuten esimerkiksi insesmin, mutta ei halua tarkentaa asiaa sen enempää.

Äkkijyrkkä kuitenkin toteaa, että oikeastaan terapiasta puhuminen on ihmisten vinksahaneisuutta. Eläimet olivat ennen luonnollinen osa ihmisten elämää ja arkea, eikä silloin puhuttu koskaan terapiasta. Nykyään kun koneet ovat ottaneet päävastuun eläinten hoidosta, ja ihmisiltä puuttuvat eläinkontaktit, puhutaankin niiden kanssa työskentelystä yhtäkkiä terapiana. Äkkijyrkkä vertaakin ihmisten elämää ilman eläinten läsnäoloa kuin elämäksi ilman aurinkoa; siinä tulee hulluksi. Täten eläinterapialla voidaankin ikään kuin palauttaa ihminen takaisin luomakunnan radalle.

Tärkein seikka, joka Äkkijyrkän mielestä on lehmien terapiakäytön kasvua hidastanut, on ihmisten mielikuvituksettomuus. Toinen asia on hänen mielestään Suomen vääristynyt eläinsuojelulaki. Tästä hän kertoo esimerkkinä sen, että alle 6 kuukautta vanhaa nautaa ei eläinsuojelulain mukaan saa kytkeä. Tästä on seurauksena se, että vasikalta jää puuttumaan varhaiset kontaktit ihmiseen ja hänestä tulee tulevaisuudessa tappoväline. Toinen vääristyneen eläinsuojelulain esimerkki on se, että muutaman viikon koulutuksen jälkeen joku voi tulla tarkastamaan tilallisen tuotantorakennuksen ja eläimet, ja täten häiritsemään tilallisen työtä. Se on Äkkijyrkän mielestä väärin. Kolmas tekijä, mikä Äkkijyrkän mielestä vaikuttaa osin myös terapian kasvun hitauteen, on lehmän arvo. Hänen mielestään lehmän arvo on nykyään sen maavara, eli matka nännin päästä maahan. Vuosisadan alussa lehmää arvostettiin, ja jo yhdellä yksilöllä pärjättiin, siitä saatiin kaikki tarpeellinen. Tänä päivänä tilanne on täysin toinen. Lehmän arvo on romahtanut täysin, kiitos suurten tehotuotantokarjojen. Samalla kun lehmiltä vaaditaan yhä suurempia maitotuotoksia, on myös heidän elinikänsä laskenut hurjasti. Äkkijyrkkä peräänkuuluttaakin lehmävanhusten arvoa. Hänellä itsellään esimerkiksi on sellainen karjassaan. Kyseinen vanhus on rauhallinen, tykkää kosketuksesta, tietää mitä tahtoo ja ennen kaikkea ymmärtää. Hänellä on täten todella suuri vuorovaikutuspinta ihmisen kanssa. Erinomainen yksilö siis vaikkapa terapiakäyttöön. Samalla hän haluaa myös tuoda esiin seikan, joka lehmien tehotuotannon vuoksi vaikuttaa ekosysteemiimme. Se on lehmien maisemalaidunnuksen poistuminen. Sitä mukaa kun lehmien laidunnus pelloilla lakkaa, katoavat myös kaikki nurmien ja muiden peltomaiden pieneliöt. Laidunnuksen poistuminen aiheuttaa myös maisemallista köyhtymistä, sillä lehmät ovat myös ilo silmälle.

Miina Äkkijyrkälle kyytöt, ja lehmät yleisestikin, ovat tuoneet riemua ja virikkeitä elämään, sekä lepoa hänen toisinaan haavoittuneelle sielulleen. He ovat olleet hänelle, ja ovat edelleen, antoisa ja rikas tutkimusmatka. Hänen elämänsä olisi itse asiassa hyvin puutteellista ja vaillinaista ilman lehmiä. Hän ei ole lakannut ihailemasta kyyttöjen kauneutta; kuinka hyvin suunniteltuja ja kauniita heidän vartalonsa ovat, sekä kuinka käytännöllisiä ja sulavaliikkeisiä he osaavatkaan olla. Äkkijyrkkä toteaa lehmän olevankin maailman hyötyeläimistä kanan ohella hyödyllisin ja sopeutunein. He ovat selvinneet vähällä, ja rankoissa oloissa, ja heitä on aina hyödynnetty myös muuhun kuin tuotannollisiin asioihin. Tästä esimerkkinä muun muassa Aasian vetojuhdat, joilla lapset taittavat matkansa kouluun. Oikeastaan hänen elämänsä onkin siis oiva todiste ja selviytymistarina siitä, kuinka lehmän avulla voi elää ja selvitä.

6 ALKUPERÄISROTUTUKI

Koska maamme alkuperäisrodut ovat osa kansallista perintöämme, on niiden kasvattamiseen ja sitä kautta säilyttämiseen mahdollista saada rahallista tukea. Alkuperäisrotujen kasvattamista koskeva tuki on osa EU:n ympäristötuen erityistukia, yksi sen muodoista. Tuen saanti edellyttää erityistukisopimuksen tekoa ELY-keskuksen maaseutuosaston kanssa. Kaikki kolme alkuperäiskarjatuamme ovat oikeutettuja kyseiseen tukeen. Tukea saavat niin naaras- kuin urospuolisetkin yksilöt. Tuen saamiseksi on tuen piirissä olevia eläimiä käytettävä rodun lisäämiseen. Näihin tarkoituksiin on käytettävä puhdasrotuisia eläimiä. Kyseiset rodun lisäykset todistetaan ennen sopimuskauden loppumista lähettämällä ELY-keskukseen tiedot tukea saavan lehmän poikimisista tai sonnin astutuksista. Tuen piiriin haettavien nautojen täytyy olla vähintään vuoden ikäisiä sopimuskauden alkaessa, niiden täytyy olla puhdasrotuisia sekä kuuluttava luotettavaan tarkkailujärjestelmään koko sopimuskauden ajan. Sopimuskausi on viisivuotinen. Luotettava tarkkailujärjestelmä Suomessa nautoille on Faba Jalostuksen kantakirja. Tukeen haettavista eläimistä tulee esittää rotupuhtaustodistus josta selviävät eläimen polveutumistiedot, eli yleensä Faba Jalostuksen kantakirja. Tämän lisäksi on esitettävä nautaeläin-

luettelo jotta nauta voidaan identifioida. Vähimmäiseläinmäärä, jolle tukea voidaan myöntää, on nautoilla 0,6 eläinyksikköä(ey). Kyseinen luku täyttyy jo yhdestä 1-2-vuotiaasta naudasta, sillä sen eläinyksikkö on 0,6. Yli 2-vuotias nauta on eläinyksiköltään tasan 1. Eläin on korvattava välittömästi uudella jos se kuolee tai se poistetaan sopimuskauden aikana. Näin on myös toimittava, ellei se kykene lisääntymään tai tuottamaan jälkeläisiä. Vuonna 2010 alkuperäisrotujen kasvattamisen tuki itä- ja pohjoissuomenkarjalle oli 500€/ey ja länsisuomenkarjalle 270€/ey. (Hakemus alkuperäisrotujen kasvattamista koskevaksi sopimukseksi 2010.)

7 TULEVAISUUS

Vuonna 2009 tuotosseurannassa olevista lehmistä vain 1,2 % oli suomenkarjaa. Näistä lehmistä suurin osa oli länsisuomenkarjaa. Itä- ja pohjoissuomenkarjat ovat edelleen uhanalaisia. (Lypsyrodut Suomessa 2009.) Tulevaisuuden suurin pyrkimys onkin poistaa itä- ja pohjoissuomenkarjat uhanalaisten listalta ja saada niiden populaatiot kasvamaan.

7.1 Hankkeet ja tutkimukset

7.1.1 Green Care

MTT:ssä on parhaillaan meneillä Green Care -niminen hanke, jonka nimi tarkoittaa maaseutu ympäristön, eli eläinten, kasvien, puutarhan, metsän, maiseman ja maatilan arkirutiinien resurssien hyödyntämistä erilaisten asiakasryhmien henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin edistämisessä. Hankkeessa tutkitaan kyseisen toiminnan leviämisen ehtoja ja mahdollisuuksia, huomioiden palvelun tuottajat, markkinat ja asiakasryhmät sekä eri sektoripolitiikat. Lisäksi hankkeessa luodaan viitekehys ja kriteerit sille miten Green Care-toiminnan vaikuttavuutta voidaan arvioida yksilön, yhteiskunnan hyvinvoinnin, ja maa-

seudun elinvoimaisuuden näkökulmasta. Hanke jakautuu neljään eri alahankkeeseen: tutkitaan voisiko Green Caresta olla palveluyrittäjyyden muodoksi, minkälaiset Green Care- toiminnan vaikutusmahdollisuudet ovat, millaista maatila-asumista on ja kuinka Green Care-koulutusta voidaan kehittää. Green Care- hankkeen yksi ydinosa on maatilojen kuntouttava käyttö (englanniksi care farming tai social farming), joka tarkoittaa maatiloilla tehtäviä, maatilaympäristöön liittyviä normaaleja töitä jotka toimivat terapiana. Kyseinen toiminta on Suomessa vielä toistaiseksi vähäistä, mutta Euroopasta saatujen esimerkkien valossa sen kysyntä tulee varmasti tulevaisuudessa kasvamaan. Green Care- hankkeen pitkän aikavälin tavoitteena on tuottaa toimialalle laatuja järjestelmä ja -käsikirja. (Green Care 2009.)

7.1.2 Suomenkarja

Viime vuonna käynnistyi Suomen kulttuurirahaston rahoittama, ja MTT:n toteuttama, monitieteinen uhanalaisten alkuperäiskarjarotujen tutkimushanke (Kantanen 2010, 13). Itä-, länsi- ja pohjoissuomenkarjaan liittyvässä monitieteellisessä tutkimushankkeessa hyödynnetään rotujen erityisominaisuuksia erikoiselintarviketuotannossa ja ruokakulttuurin monipuolistamisessa. ”Tutkimus jakautuu viiteen osa-alueeseen, joiden avulla luodaan Suomen lehmä-brändi. Se perustuu vahvalle tieteelliselle pohjalle. ”(Kantanen 2010, 13). Osa-alueet ovat perimän tutkimus, rotujen maidon erityisominaisuuksiin liittyvän genetiikan ja biokemian selvitys, alkuperäisrotujen omien juustolaatujen ja hapanmaitotuotteiden kehitys, alkuperäisroduille sopivan ruokintasuosituksen, joka parantaa maidon käyttökelpoisuutta erikoistuotteiden raaka-aineena, kehitys sekä alkuperäisrotuisten nautojen uudentyyppisen hyödyntämisen kehitys Maaseudun hyvinvointi- eli Green Care-toiminnassa. Vuoden 2010 aikana hankkeen jokaista osa-aluetta edistetään.(Kantanen 2010, 13.)

8 TUTKIMUSTULOKSET

Tulososiossa on koottu yhteen haastatteluista saatu materiaali, joka liittyy tutkimusaiheeseen. Haastattelut olivat laajoja, joten selkeyden vuoksi pääkohtien poiminta helpottaa tulosten sisäistämistä.

8.1 Luonteenpiirteet

Molemmat haastateltavat olivat sitä mieltä, että itäsuomenkarjan naudat eli kyytöt ovat älykkäitä, ketteriä, kilttejä, mutta myös temperamenttisia. Kyyttöjä on helppo lähestyä, ja ne ottavat myös helposti kontaktin ihmiseen.

Vaikka kyytöt ovatkin temperamenttisia, ei niiden kanssa silti satu haavereita, jos tuntee niiden luonteen ja tavat. Myös päivärytmillä ja rutiineilla on myönteinen merkitys niiden kanssa työskennellessä. Suomenkarjan naudat ovat pienikokoisia, joten ne ovat sitä kautta myös helposti lähestyttäviä.

8.2 Terapialehmän ominaisuudet

Terapiakäyttöön tulevan naudan tulee olla laadukkaasti ja pitkälle koulutettu sekä totutettu ihmisiin. Koulutus tulisi aloittaa mahdollisimman varhaisessa iässä, jotta nauta tottuisi ihmiskontakteihin ja olisi helpompi käsiteltävä myös tulevaisuudessa. Kouluttajan tulee olla ammattitaitoinen ja pitkäjänteinen, eikä hän saa lipsua otteissaan, muuten nauta menee vain pilalle. Terapianaudan iällä ei ole suurta merkitystä, ja oikeastaan on vain parempi jos terapiakäytössä on eri-ikäisiä nautoja, aivan kuten on asiakkaitakin. Sama pätee niiden luonteenpiirteisiin; on hyvä jos mukana on erityyppisiä nautoja, jotkut esimerkiksi temperamenttisempia tai rauhallisempia kuin toiset. Näin varmistettaisiin, että jokaiselle asiakkaalle löytyisi juuri oikeanlainen terapianauta. Terapiakäyttöön tulevan naudan sarvellisuudella ei ole muuten merkitystä kuin silloin, kun ollaan lähikontaktissa tai asiakas ei kykene varomaan niitä riittävän hyvin. Tällaisissa tilanteissa olisi turvallisuuden vuoksi parempi olla sarveton yksilö. Terapiassa tulee myös aina olla läsnä henkilö, joka tuntee naudan hyvin, jotta asiakkaan turvallisuus varmistetaan joka hetki. Hyvän terapiasuhteen luomiseksi asiakkaan ja lehmän välille vaaditaan luottamusta, ja se syntyy pidemmän ajan kuluessa. Tästä syystä nautojen avulla toteutettavan terapian tulisi-

kin olla pidempikestoista, eikä ainakaan kertaluontoista. Näin saavutetaan parhaimmat tulokset.

8.3 Tulevaisuus ja terapiamuodot

Tulevaisuus näyttää alkuperäiskarjojemme osalta valoisalta, ja terapiakäytönkin kysyntä on kasvussa. Siitä tuskin tulee lähitulevaisuudessa vielä pääelinkeinoa tiloille, mutta sen arvo sivuelinkeinona on varsin positiivinen. Kiinnostusta ainakin löytyy.

Suurin kulmakivi tiloilla on luultavimmin vielä tällä hetkellä se, minkälaista terapiaa naudoille osataan ja keksitään kehittää. Myös eläinsuojelulain tiukkuudella voi olla haitallista vaikutusta terapiamuotojen toteuttamiseen käytännössä.

Terapiamuotoja, joissa suomenkarjaa voitaisiin käyttää, voisivat olla erilaiset, niiden kanssa puuhasteluun liittyvät toimet. Niitä voitaisiin esimerkiksi harjata, jolloin päästäisiin fyysiseen kontaktiin niiden kanssa ja luotaisiin luottamussuhde niihin tuottamalla niille hyvää oloa. Karjan katsominen laitumella on myös erinomaista terapiaa, sillä lauman omaa sosiaalista kanssakäymistä on levollista ja mielenkiintoista katsella. Saksassa käytössä olevat vuokralehmät ja kyläyhteisöt, jonne ihmiset voivat mennä hoitamaan eläimiä ja osallistumaan maatilan arkeen, voisivat myös olla tulevaisuutta Suomessa.

8.4 Soveltuvuus terapiakäyttöön

Haastateltavat totesivat yksiselitteisesti, että suomenkarja soveltuu oikein mainiosti käytettäväksi eläinavusteiseen terapiaan. Tosin se vaatii sitä, että terapiakäyttöön tulevat naudat on koulutettu tehtävänsä hyvin ja totutettu siihen, että ihmiset ympärillä vaihtuvat.

9 YHTEENVETO

9.1 Tutkimustavan luotettavuuden analysointia

9.1.1 Tutkimusaineisto ja tutkittavat

Laadullisen tutkimuksen luotettavuus kohdistuu koko tutkimusprosessiin, tutkimusaineiston keräämiseen, aineiston analyysiin ja raportointiin. On arvioitava, onko aineiston hankinta tehty siten, että aineiston laatu on luotettavaa, kattavaa, monipuolista ja valaisevaa. On myös mietittävä, onko onnistuttu saamaan tiedonantajia, jotka ovat tunteneet tutkittavan ilmiön. (Nieminen 1997, 216.) Työhön valittiin ja saatiin haastateltaviksi ihmisiä, jotka tiesivät yhdessä kattavasti työn aiheesta. Molemmilla heistä oli hieman erilainen näkökanta aiheeseen, mutta joiden saralla he ovat asiantuntijoita. Haastatteluissa saatiin vastauksia suomenkarjan yleiseen luonteeseen ja olemukseen, niiden terapiakäyttöön, terapian vaikutusmahdollisuuksiin sekä tulevaisuuteen. Näin ollen saatiin kattavasti asiantuntemusta hieman joka tutkimusaiheen sektorille.

Niemisen (1997, 216) mukaan laadullisessa tutkimuksessa on tarkoituksenmukaista, että tiedonantajaksi valitaan ainoastaan sellaisia henkilöitä, jotka haluavat osallistua vapaaehtoisesti tutkimukseen, ja jotka kykenevät hyvin ilmaisemaan itseään. Kumpikin työhön haastattelun kautta osallistunut henkilö oli täysin vapaaehtoisesti mukana, sillä tekijän lähestyessä heitä työn tiimoilta, heiltä kysyttiin halukkuutta ja mahdollisuutta osallistua työhön, ja johon he sitten itse ilmoittautuivat mukaan. Yksi haastateltava saatiin myös sähköisen ilmoituksen kautta, jolloin hän itse oli ikään kuin aktiivisempi osapuoli tulemaan työhön mukaan. Harmi vain, ettei aika riittänyt hänen näkemystensä tuontiin tähän työhön.

Usein oletetaan, että tiedonantaja on rehellinen ja avoin saadessaan vapaasti omin sanoin kertoa asiasta. Avoimessakin haastattelussa tiedonantaja voi jättää olennaisia asioita kertomatta, hän voi muunnella totuutta, muistaa väärin

tai hän voi pyrkiä miellyttämään tutkijaa tuomalla esille sosiaalisesti hyväksyt-
täviä asioita. (Nieminen 1997, 217.) Tutkimusaihe on sen verran yhteiskunnal-
lisesti positiivinen asia, ettei haastateltavilla ole ollut mitään syytä kertoa val-
heellisia tai sosiaalisesti hyväksyttävämpiä seikkoja. He molemmat haluavat
myös edesauttaa suomenkarjaterapian käytön kasvua. Molemmat myös hy-
väksyivät haastattelunsa pohjalta tehdyn kirjallisen version, joten heillä oli
mahdollisuus korjata sanomisiaan, jos he olisivat esimerkiksi muistaneet jon-
kun asian väärin.

Aineiston analyysin luotettavuuden arvioimiseksi tutkijan tulee kirjata ja perus-
tella omat luokittelunsa. Tutkijan tulee esittää analyysin tueksi riittävä määrä
alkuperäishavaintoja kuten esimerkiksi tiedonantajan suoria lainauksia. (Nie-
minen 1997, 219.) Tutkimusaineistoa ei analysoitu millään menetelmällä, sillä
tekijän mielestä haastatteluista saadut tiedot olivat tärkeintä tietoa sellaise-
naan. Tutkimusaihe on kuitenkin hyvin konkreettinen ja käytännöllinen, joten
parhain ja arvokkain aines oli juuri haastatelluilta saatu raakamateriaali. Tekijä
kuitenkin myöntää, että olisi ollut mukava saada haastateltavilta enemmän
suoria lainauksia työhön, mutta haastatteluvälineiden vuoksi se ei onnistunut.
Tämä seikka ei silti tekijästä haittaa lopputulosta.

9.1.2 Luotettavuus

Luotettavuutta voidaan arvioida kuuden kriteerin mukaan, jotka ovat uskotta-
vuus, vahvistuvuus, merkittävyys, toistettavuus ja arvioitavuus, aineiston kyl-
lästyneisyys sekä siirrettävyys. (Eskola & Suoranta 2000, 211–216.)

Uskottavuus luotettavuuden arvioinnissa tarkoittaa sitä, että tutkijan on tarkis-
tettava vastaavatko hänen tulkintansa tutkittavien käsityksiä tutkittavasta ilmi-
östä. (Eskola & Suoranta 2000, 211.) Opinnäytetyön uskottavuus varmistettiin
sitte, että haastattelijan kirjoitettua haastattelun puhtaaksi, se annettiin haas-
tateltavan luettavaksi ja hyväksyttäväksi. Näin varmistettiin, että haastatteli-
ja oli ymmärtänyt ja tulkinnut hänet oikein eikä ollut vääristellyt hänen sanojaan
tai tulkintojaan. Haastateltavalla oli näin mahdollisuus korjata virheet, jota
myös tehtiin, ennen hyväksyntää ja haastattelun julkituontia.

Vahvistuvuus tarkoittaa, että tehdyt tulkinnat saavat tukea vastaavaa ilmiötä tarkastelleista tutkimuksista. Tulosten tulee perustua kokemukseen ja aineistoon. Tutkittavaa ilmiötä tulee lähestyä tutkijan oman näkökulman lisäksi eri näkökulmista erilaisten aineistojen avulla.(Eskola & Suoranta 2000, 212.)

Työn tutkimustulokset ovat oikeastaan ensimmäinen kunnon tutkimustulos työn aiheesta, joten vertailupohjaa ei oikein ollut. Tulosten vertailu muihin samantyyppisiin terapiaeläintuloksiin ei ole täysin luotettavaa, sillä niissä on käytetty toisenlaisia eläimiä. Niistä on kuitenkin käynyt ilmi, että alkuperäisrodut ovat soveltuvia terapiatyöhön, joten siltä osin voidaan sanoa että työn tulokset ovat hyviä ja tosia.

Arvioitavuus tarkoittaa, että raportti on kirjoitettu siten, että lukijalla on mahdollisuus seurata tutkijan päättelyä ja arvioida sitä. Raportti tulee kirjoittaa siten, että lukija vakuuttuu tutkijan tekemistä ratkaisuksista, muodostettujen luokkien perusteluista ja tutkimuksen kulun luotettavuudesta. Toistettavuus tarkoittaa sitä, että toinen tutkija tulee samaa aineistoa käsitellessään samaan lopputulokseen. (Eskola & Suoranta 2000, 216.) Tekijä on mielestään tuonut opinnäytetyössään selkeästi esille, miten tutkimus on edennyt ja mihin lopputulokset perustuvat. Toistettavuuden osalta asia on myös selkeä, sillä tutkimusaineiston pohjalta ei voi päätyä muunlaiseen ratkaisuun, kuin minkä tekijä on saanut.

Aineiston kyllästyneisyys tarkoittaa sitä, että kaikki olennainen tieto ilmiöstä on saatu esille. Laadullisessa tutkimuksessa on erittäin vaikeaa määritellä riittävää aineistoa ennakolta.(Eskola & Suoranta 2000, 215.) Tekijä on mielestään onnistunut saamaan riittävän rautaisen ja luotettavan aineiston haastavasta tutkimusaiheesta ja tiukasta aikataulusta huolimatta. Moneen tutkimusaiheen osa-alueeseen kuitenkin onnistuttiin saamaan vastauksia, ja haastateltavat olivat todellisia ammattilaisia omalla sarallaan. Jos aikataulu olisi antanut myöden, olisi tutkimusaineistoa kuitenkin laajennettu vielä suuremmaksi. Ei kuitenkaan nykyisten vastausten heikon laadun vuoksi, vaan tekijän puhtaan mielenkiinnon aiheita kohtaan.

Tutkimustulosten siirrettävyys voidaan varmistaa arvioimalla, voidaanko tutkimustulokset siirtää toiseen samanlaiseen yhteyteen niin, että tulkinnot pysyvät samoina. (Eskola & Suoranta 2000, 211–212.) Tekijän arvio on, että tutkimustulokseni voidaan siirtää vaivatta samanlaiseen yhteyteen, ja tulkinnot pysyvät silti samoina.

9.2 Työn pohdinta

Aiheesta oli melko haastavaa löytää oikeanlaista tietoa, sillä aihe on vielä Suomessa niin uusi. Tiloja, jotka käyttävät suomenkarjaa terapiaeläimenä ei ole vielä kovin montaa, joten myös niiden asiantuntijat ovat vähissä. Tähän saatiin vahvistusta koko työn ajan. Alkuperäiskarja ry:n internet-sivuille, keskustelupalstalle, tekijän laittama tilojen tai henkilöiden hakuilmoitus ei tuottanut kuin yhden tilan, joka sekään ei ollut täysin oikeanlainen. Toinen haastateltava ei myöskään tiennyt muita tiloja, joissa suomenkarjaa olisi terapiaa vastavassa käytössä. Tekijä otti yhteyttä myös MTT:n tutkijoihin Taina Liljaan ja Katriina Soiniin, jotka ovat alkuperäiskarjojen ja Green Caren asiantuntijoita, ja jotka työskentelevät suomenkarjaa koskevassa monitieteisessä tutkimuksessa, jonka yhtenä osa-alueena on kartoittaa niiden erilaisia käyttömahdollisuuksia. Heiltäkään ei kuitenkaan saatu lisätietoa aiheeseen sopivista tiloista, sillä kyseinen tutkimus on vasta alkumetreilla joten heidänkin tietonsa tiloista ovat vielä puutteellisia. Itse asiassa nekin tilat, jotka sitten löydettiin tai tiedettiin, eivät varsinaisesti käytä suomenkarjaa terapiaeläimenä, vaan toiminta on lähinnä hoivamaatalouden kaltaista, eli itse työskentely maatilalla on terapiaa ihmisille, tai tilalla saa käydä eläimiä ihastelemassa ja katselemassa. Tällä hetkellä näyttää siis, ettei Suomessa ole yhtään tilaa, jossa olisi tarjolla opinnäytetyön aiheen kaltaista terapiaa: terapiaa jota ohjaa terapian ammattilainen, ja jossa terapian osana olisi suomenkarjan yksilö. Tästä syystä jouduttiin turvautumaan yleiseen tietoon eläinavusteisesta terapiasta ja soveltamaan sitä suomenkarjaan.

Aikataulu opinnäytetyön tekemiseen ei täysin pitänyt. Tiedonkeruuaikaa oli kyllä riittävästi, mutta keruu venyi silti pidemmälle kuin oli ajateltu, sillä rupeamaa ei päästy aloittamaan silloin kun oli alun perin ajateltu. Näin ollen

haastateltavien löytämiseen ja haastattelujen tekemiseen jäi liian vähän aikaa. Itse kirjoitustyö eteni mukavasti, tosin loppua kohden tahti kiristyi ja lopulta tulikin sitten kiire. Tekijä ei ehkä ollut ihan täysin ymmärtänyt kuinka haastava aihe olikaan kun työtä rupesi tekemään.

Haastateltavilta saadut lausunnot tukevat lausuntoa, jonka Viialainen (2004) on esittänyt Liljan kertoneen, jonka mukaan alkuperäisrodut voisivat sopia kuntoutustyöhön. Molemmat haastateltavat kuvaavat kyytöt helposti lähestyttäviksi, kilteiksi ja älykkäiksi eläimiksi, joista koulutuksen avulla voidaan saada erittäin hyviä terapiaeläimiä. Toinen haastateltavista tosin huomautti, että jokainen eläin on valjastettavissa terapiakäyttöön kun niitä vain osaa kouluttaa. Molemmat myös kertoivat, että ennakoinnilla ja naudan tuntemuksella ei niiden kanssa työskennellessä satu vahinkoja. Partasen ym.(2005) julkaisemassa artikkelissa tuodaan esille, että eläinavusteinen terapia voisi olla tulevaisuudessa todella tärkeä osa alkuperäiskarjojen suojelua. Tätä tietoa tukevat myös tutkimustulokset, sillä niissä todetaan, että eläinavusteisella terapialla on tulevaisuudessa kysyntää ja se taas tarkoittaa alkuperäiskarjojemme kantojen kasvua tai ainakin säilyvyyttä. Tutkimustulosten pohjalta voidaan siis todeta, että suomenkarja soveltuu terapiakäyttöön mainiosti.

Toinen haastateltavista kertoi naudan ja ihmisen välisestä yhteydestä, ja siitä kuinka yhteyden saanti aiheuttaa onnistumisen kokemuksia. Velde ym.(2005) toteavat, että eläimen avulla voidaan esimerkiksi vähentää sosiaalisten vuorovaikutustilanteiden tuottamia vaikeuksia. Tähän saatiin tutkimuksissa myös vahvistusta, sillä toinen haastateltava kertoi downin syndroomaa sairastavasta henkilöstä, joka lehmien seurassa puhkeaa puhumaan ja kyselemään, vaikka hän muuten on hyvin hiljainen. Voidaan siis ajatella, että kyseinen henkilö luo todennäköisesti lehtiin tietynlaisen yhteyden, jonka kautta hän saa onnistumisen tunteita ja rohkeutta vuorovaikutustilanteisiin.

9.3 Omat ajatukset

Kun tekijä itse ajatteli, minkälaista terapiaa suomenkarjalle voisi kehittää, tuli hänen mieleensä muutama idea, jotka pohjautuivat täysin hänen omiin koke-

muksiinsa nautojen parissa. Toinen oli juurikin niiden turkin harjaus, jonka myös haastateltava Schulz mainitsi. Naudat kun pitävät yleensä turkkinsa hoidosta, jolloin potilaan ja naudan välille syntyy myönteinen suhde. Toinen keino voisi olla lehmien kanssa kuljeskelu laitumella ja oman mielekkään kontaktitavan löytämistä sitä kautta. Tällöin lehmälle voisi jutella rauhassa, ja vaikka yrittää ottaa fyysisen kontaktin siihen, kun se käy makuulle. Tämä tosin vaatii hieman kokemusta lehmän kanssa olijaa, ettei eläinten hoitajan tarvitse olla ihan vieressä, ja pilata kahdenkeskistä rauhaa naudan ja asiakkaan kesken. Vasikoiden kanssa voisi onnistua se, että potilas menisi vasikan karsinaan ja viettäisi siellä aikaa sen kanssa. Työn tekijä on itse tehnyt kyseistä asiaa nuorempana, ja muistaa ne hetket edelleen hyvin, jopa kaipaa niitä. Mikä olikaan tuolloin mukavampaa kuin peuhata hetki innokkaan, suloisen vasikan kanssa, etenkin jos karsina oli hieman isompi. Ihan pienemmille lapsille tämä ei tosin sovi, sillä vaikka vasikka on pieni, ovat sen potkut kuitenkin sen verran vahvoja, että ne voisivat sattua ja aiheuttaa vaaraa. Normaalille aikuiselle potkut eivät kuitenkaan ole vielä liian vahvoja, ja aikuinen osaa niitä tarvittaessa myös väistellä. Lapsille vasikoiden juotto ja ruokinta voisi myös olla mukavaa terapiaa.

Terapiassa, jossa on mukana eläimiä, tulee aina olla tottunut ja osaava eläinten hoitaja läsnä, joka pitää viime kädessä huolen siitä, ettei vaaratilanteita pääse syntymään. Hoitajan tulee tuntea terapiaeläin hyvin, jotta hän osaa lukea eläintä, ja sen mielialanvaihteluita, ja reagoida niihin tarpeeksi aikaisin ennen kuin minkäänlaista vaaraa pääsee syntymään. Hoitaja voi toki olla myös itse terapeutti, ja oikeastaan yksinkertaisinta niin olisikin. Ei ole myöskään aina sanottua, että potilaan ja eläinterapeutin välit osuvat yksiin samantien. Voi viedä jonkun aikaa, että potilas ja eläin löytävät yhteisen sävelen ja luottamuksen. Voi myös olla, että yhteistä säveltä ei koskaan löydy, jolloin eläintä saatetaan joutua vaihtamaan. Tästä syystä on hyvä, kuten Äkkijyrkkäkin totesi, että terapiaeläimiä on monenlaisia ja monenikäisiä niin jokaiselle löytyy varmasti se oikea yksilö.

Eettisestä näkökulmasta tulee muistaa, että eläin on eläin, ja kaikenlainen terapiakäyttö tulee aina tehdä eläimen ehdoilla, eikä sitä saa pakottaa mihinkään. Samoiten, jos eläin hermostuu kesken terapian, tulee se keskeyttää.

Eläimelle tulee myös taata rauha tehdä luontaisia toimiaan ja levätä, joten sitä ei tule kuormittaa terapiahetkillä. Raha ei saa ajaa eläimen hyvinvoinnin edelle.

Suurin ongelmatekijä tekijän mielestä suomenkarjan ja muiden lehmärotujen käytössä terapiaeläimenä, on varmasti se miten niille saadaan löydettyä viralliseksi kelpaava terapiamuoto, johon saataisiin yhteiskunnalta myös taloudellista tukea. Kun esimerkiksi ratsastusterapiassa potilas ratsastaa hevosella ja on näin fyysisessä kontaktissa hevosen kanssa, niin miten saada ihminen ja lehmä kohtaamaan? Lehmällä kun ei oikein voi ratsastaa.

Kuten Schulzkin totesi, terapiaeläimistä tulee tuskin millekään maatilalle virallista pääelinkeinoakaan ainakaan lähitulevaisuudessa, mutta sivuelinkeinona ne varmasti lisääntyvät. Tarvetta ja kysyntää tällaisille palveluille on koko ajan enemmän, sillä ihmiset haluavat entistä enemmän niin sanotusti ”palata juuriin”. Perinteet ja niiden kunnioitus nostavat entistä enemmän päätään. Hektisestä työ- ja/tai perhe-elämän oravanpyörästä halutaan yhä useammin pois, tai ainakin hengähdystaukoja, ja mikä onkaan parempi tapa rentoutua kuin mennä maaseudulle ja olla vaan, aivan rauhassa. Tätä kautta kaikki maaseutuun linkittyvä ja liittyvä on alkanut saada uudenlaista arvostusta.

Tekijä uskoo vakaasti siihen, että Euroopassa jo olemassa olevat erilaiset lehmien uudet käyttömuodot tulevat varmasti Suomeenkin. Se vain vaatii hie-man aikaa. Saksassa olevat vuokralehmät esimerkiksi ovat kerrassaan hieno ja mainio idea. Kyseinen toiminta linkittää yhä enemmän kaupunkilaisia maaseudulle, ja myös maatilojen talous piristyy. Toki vuokralehmissä on omat hankaluutensa, ja esimerkiksi vuokrausehdot tuleekin sopia hyvin tarkkaan ja huolellisesti. Vuokrauslehmäideassa olisi erinomainen mahdollisuus etenkin juuri suomenkarjatilaille. Tilalliset saisivat kertoa ihmisille yhä enemmän suomenkarjasta, ja hyötyisivät siitä vielä taloudellisesti. Kyseinen vuokraus toimisi varmasti parhaiten niin, että tilalla olisi tietyt vierailupäivät kuukaudessa/vuodessa, jolloin siellä voisi käydä ja muutoin tila saisi olla rauhassa. Maatila on kuitenkin tilallisten työpaikka, ja usein vielä koti, eikä siellä ole välttämättä aikaa jokapäiväisille vieraille. Tinkimaitoa tila tosin voisi varmasti toimittaa useamminkin, jos siihen olisi tarvetta. Nämä kaikki ovat kuitenkin aina tila-

kohtaisia asioita. Voi olla, että joillekin tiloille vieraat ovat aina tervetulleita, mutta kaikki eivät sitä ymmärrettävästi halua. Tai vaikka haluaisivat, ei siihen ehkä ole resursseja.

Alkuperäiskarjojemme suojeluun ja niiden monipuoliseen käyttöön on alettu kiinnittää yhä enenevässä määrin huomiota. Tästä osoituksena ovat alkuperäiskarjojen kasvattamiseen liittyvä erityisympäristötuki, kansallinen eläin-geenivaraohjelma, sekä lukuisat muut pienemmän tason hankkeet ja suoje-luohjelmat. Tämän lisäksi kiinnostus Green Care- tyyppiseen toimintaan on kasvanut räjähdysmäisesti. Kuluttajat ovat alkaneet myös arvostaa alkuperäiskarjoistamme saatavia elintarvikkeita, kuten mm. lihaa. Tämän johdosta Suomessa muutama ravintola onkin ottanut mm. kyytön lihaa ruokalistalleen. Myös useat maaseutumatkailutilat ovat ottaneet alkuperäiskarjarotuja ikään kuin maskoteikseen, ja ovat saaneet sitä kautta yhä enemmän kiinnostuneita vierailijoita.

Tulevaisuuden haasteita, tai tutkimusaiheita, joita opinnäytetyö on herättänyt, ovat muun muassa naudan ja ihmisen välinen yhteys. Mistä se syntyy, mitkä tekijät vaikuttavat siihen ja miten eri tavoin sitä voitaisiin hyödyntää. Toinen asia on se, minkälaisia terapiamuotoja suomenkarjan kanssa olisi mahdollista toteuttaa. Myös kyseisen terapian vaikutuksista ihmiseen olisi mielenkiintoista tietää lisää, mutta ensin pitäisi kehittää luotettava terapiamuoto, jolla voitaisiin kyseisiä asioita mitata. Tämä opinnäytetyö on ollut ikään kuin lähtöselvitys, pohjustus, suomenkarjan soveltuvuusmahdollisuuksista terapiakäyttöön. Ai-healueen yleisen uutuuden vuoksi työn aiheesta on varmasti tulossa useita jatkotutkimuksia, ja tutkittavaa kyllä riittääkin. Toiveena onkin, että tämä työ on tuonut valaistusta tähän uuteen aihealueeseen Suomessa, ja toivottavasti tästä selvityksestä on hyötyä aihetta jatkossa tutkiville.

LÄHTEET

Aineistolähtöinen eli laadullinen tutkimusprosessi. n.d. Tietopaketti Kajaanin ammattikorkeakoulun sivuilla. Viitattu 20.9.2010.

<http://193.167.122.14/Opari/ontTukiLaadullinen.aspx>

Animal-Assisted Activities/Therapy 101. 2009. Englanninkielinen selvitys miksi lemmikkiterapian nimitystä ei saa käyttää eläinavusteisesta terapiasta puhuttaessa. Viitattu 11.8.2010. <http://www.deltasociety.org/Page.aspx?pid=317>

Animal-assisted therapy. n.d. Englanninkielinen tietopaketti eläinavusteisesta terapiasta Wikipediassa. Viitattu 11.8.2010.

http://en.wikipedia.org/wiki/Animal-assisted_therapy

Animal-Assisted Therapy (AAT). 2009. Englanninkielinen tietopaketti eläinavusteisesta terapiasta. Viitattu 11.8.2010.

<http://www.deltasociety.org/Page.aspx?pid=320>

Barker, S.B. 1999. Therapeutic aspects of the human-companion animal interaction. *Psychiatric Times*, 16, 45–46).

CV. n.d. Miina Äkkijyrkän cv. Viitattu 2.11.2010.

<http://www.akkijyrkka.com/miina/cvsuomi.pdf>

Eläinavusteinen terapia. n.d. Tietopaketti Wikipediassa. Suora lainaus 11.8.2010. http://fi.wikipedia.org/wiki/El%C3%A4inavusteinen_terapia

Eskola, J. & Suoranta, J. 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylän. Gummerus Kirjapaino.

Green Care. 2009. Tietopaketti Green Care-hankkeesta MTT:n sivuilla. Viitattu 19.8.2010.

https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/mtt/maaseutuyritys/mahdollisuuksienmaa_seutu/greencare/mita

Halonen, S. 1992. Hevonen terapeuttina. Psykologian pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto.

Hakemus alkuperäisrotujen kasvattamista koskevaksi sopimukseksi. 2010.

Maa- ja metsätalousministeriön hakemuslomake ympäristötuen erityistuen hakemiseksi. Viitattu 10.8.2010.

<http://lomake.mmm.fi/ShowFile.jsessionid=8D0B3E8A5F79958101E2481ADE4AB476?ID=30137&LANGUAGE=FI>

Heikkinen, M. & Paavoseppä, P. 1996. Lemmikkieläimen merkitys ihmiselle – Ihminen lemmikkieläin -suhteen tarkastelua tarveteoreettisesta näkökulmasta. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 1995. Teemahaastattelu. Helsinki. Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki. Yliopistopaino.

Ihmisen ja eläimen välinen vuorovaikutus. n.d. Tietopaketti Wikipediassa. Viitattu 11.8.2010.

http://fi.wikipedia.org/wiki/Ihmisen_ja_el%C3%A4imen_v%C3%A4linen_vuorovaikutus

Itäsuomenkarja. 2008. Tietopaketti MTT:n sivuilla. Viitattu 3.8.2010.

<https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/www/Tietopaketit/Monimuotoisuus/Maatalousymp%C4rist%C3%B6%20ja%20el%C4imet/Maatalaiset/Alkuper%C4isrodut/It%C4suomenkarja1>

Itäsuomenkarja, Wikipedia. n.d. Itäsuomenkarjasta kertova artikkeli Wikipediassa. Viitattu 3.8.2010. <http://fi.wikipedia.org/wiki/It%C3%A4suomenkarja>

Jääskeläinen, P. 2003 Urban dog people: Study about totemic urban dog-owner bricoleurs getting meaning into their lives. Valtiotieteen pro gradu – tutkielma. Helsingin yliopisto.

Kantanen J. 2010. Eläingeenivarat – Suomen kansallisen eläingeenivaraohjelman tiedotelehti 12.5.2010. MTT.

Karja, M. & Lilja, T. 2007. Alkuperäisrotujen säilyttämisen taloudelliset, sosiaaliset ja kulttuuriset lähtökohdat. Jokioinen: MTT.

Kuoppa, E. & Manner, R. 2009. Yhdessä hevosen kanssa - Hevosen vaikutus terapeutiseen yhteistoimintaan. Toimintaterapian koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Metropolia ammattikorkeakoulu.

Kurppa, S., Soini, K., Vuorio, H., Partanen, U., Karja, M., Kantanen, J., Turunen, H., Puurunen, M., Lilja, T., Tapio, M. & Tuovinen, T. (2005) Maataluseläinten suojelusta yrittäjyyttä ja yhteiskunnallista hyvinvointia? Maataluseläimiin perustuvan toiminnan taloudelliset, sosiaaliset ja kulttuuriset lähtökohdat.

Lypsyrodut Suomessa. 2009. Tietopaketti eri nautaroduista Faba Jalostuksen sivuilla. Viitattu 10.8.2010. <http://www.faba.fi/jalostus/lypsykarja/rodut>

Länsisuomenkarja. 2008. Tietopaketti MTT:n sivuilla. Viitattu 3.8.2010.

<https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/www/Tietopaketit/Monimuotoisuus/Maatalousymp%C4rist%C3%B6%20ja%20el%C4imet/Maatalaiset/Alkuper%C4isrodut/L%C4nsisuomenkarja>

Länsisuomenkarja, Ahlman. n.d. Tietopaketti länsisuomenkarjasta Ahlmanin sivuilla. Viitattu 3.8.2010. <http://mediaporrasbase.com/lansisuomenkarja>

Maataluseläimet. n.d. Tietopaketti pohjoissuomenkarjasta Hämeen ammattikorkeakoulun sivuilla. Viitattu 10.8.2010.

<https://sites.google.com/site/maataliseläimet/suomenkarja/pohjoissuomenkarja>

Mitä on suomenkarja. n.d. Tietolaatikko Suomen Alkuperäiskarja ry:n sivulla. Viitattu 3.8.2010. <http://www.kolumbus.fi/suomenalkuperaiskarja/esittely.html>

Nieminen, H. 1997. Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuus. Teoksessa Pau-nonen, M. & Vehviläinen- Julkunen, K. Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. Juva. WSOY.

Niinikoski, H. 2008. Lapinlehmien tuotantotulosten kehittäminen Pelson kar-jassa. Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Hämeen ammat-tikorkeakoulu.

Odendaal, J. 2002. Pets and our mental health: The why, the what and the how. New York. Vantage Press.

Partanen, U, Lilja, T., Kurppa, S. & Soini, K. 2005. Farming for health in Fin-land. 2005. Teoksessa Hassink, J & van Dijk, M. Farming for health. Nether-lands. Springer. Viitattu 19.8.2010.
http://library.wur.nl/frontis/farming_for_health/11_partanen.pdf

Pohjoissuomenkarja. 2008. Tietopaketti MTT:n sivuilla. Viitattu 3.8.2010.
<https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/www/Tietopaketit/Monimuotoisuus/Maatalousymp%20rist%20ja%20el%20imet/Maataiset/Alkuper%20isrodut/Pohjois-suomenkarja>

Rotupiirteitä. n.d. Tietopaketti suomenkarjan rotupiirteistä Suomen Alkupe-räiskarja ry: n sivuilla. Viitattu 4.8.2010 sekä 10.8.2010.
<http://www.kolumbus.fi/suomenalkuperaiskarja/jalostus.html>

Schulz, J. 2010. Haastattelu. 27.9.2010. Orimattila.

Stenhammar, R. 1997. Koiran vaikutus lapsen sosiaaliseen kasvuun. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.

Suomenkarja tilanne. n.d. Suomenkarjan tilasto Suomen Alkuperäiskarja ry:n sivuilla. Viitattu 11.11.2010.
<http://www.kolumbus.fi/suomenalkuperaiskarja/skjakaumat.pdf>

Suomen tilanteesta. 2006. Selvitys Suomen eläinavusteisen terapian tilan-teesta vuorovaikutus.net -sivustolla. Viitattu 19.8.2010.
<http://vuorovaikutus.net/>, Suomen tilanteesta.

Suomen alkuperäiset nautarodut. n.d. MTT:n suomenkielinen esite Suomen alkuperäisistä nautaroduista. Viitattu 1.11.2010.

Suomen alkuperäisrodut. 2008. Tietopaketti MTT:n sivuilla. Viitattu 3.8.2010.
<https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/www/Tietopaketit/Monimuotoisuus/Maatalousymp%20rist%20ja%20el%20imet/Maataiset/Alkuper%20isrodut>

Suomenkarjan maidosta uusia gourmet-tuotteita Kulttuurirahaston tuella. 2009. 15.6.2009 julkaistu artikkeli MTT:n sivuilla. Viitattu 1.11.2010.
<https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/mtt/mtt/ajankohtaista/uutiset/2009/Suomenkarjan%20maidosta%20uusia%20gourmet-tuotteita%20Kulttuurirahaston%20tuella>

Suomen lypsykarja rodut. 2010. Tietopaketti lypsykarja.wikispaces -sivustolla. Viitattu 3.8.2010. <http://lypsykarja.wikispaces.com/Suomen+lypsykarja+rodut>

Teorialähtöinen eli määrällinen tutkimusprosessi. n.d. Tietopaketti Kajaanin ammattikorkeakoulun sivuilla. Viitattu 20.9.2010.
<http://193.167.122.14/Opari/ontTukiMaarallinen.aspx>

Valtonen, A. 1996. Snotrin ensi askeleet terapiahevosena – Tapauskuvaus nuoren hevosen kehittymisestä ja kouluttamisesta terapiatyöhön. Kasvatustieteen syventävien opintojen tutkielma. Helsingin yliopisto.

Velde, B.P., Ciprian, J. & Fisher, G. 2005. Resident and therapist views of animal-assisted therapy - Implications for occupational therapy practice. Australian Occupational Therapy Journal 52 (1).

Viialainen, R. 2004. Tutkimus vielä riittämätöntä. Dialogi, 6.

Viialainen, R. 2004. Eläinavusteinen terapia ottaa ensi askeleitaan Suomessa. Dialogi, 6/2004. <http://dialogi.stakes.fi/NR/rdonlyres/0A583040-9AA4-4CF6-817E-89DFEE6005CD/0/dialogi20046.pdf>

Yli-Viikari, A., Lilja, T., Hiekkilä, K., Kirveennummi, A., Kivinen, T., Partanen, U.,
 Rantamäki-Lahtinen, L. & Soini, K. 2009. Green Care – terveyttä ja hyvinvointia maatilalta. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus. Viitattu 11.8.2010.
<http://www.mtt.fi/met/pdf/met141.pdf>

Äkkijyrkkä, M. 2010. Kuvanveistäjä ja karjanomistaja. Puhelinhaastattelu 30.10.2010 sekä täydennys 2.11.2010.

LIITTEET

LIITE 1: Kysymykset Jani Schulzille

1. Kuinka kauan olet ollut lehmien kanssa tekemisissä?
2. Entä suomenkarjan?
3. Kuinka vertaisit suomenkarjaa ja esim. ayrshirejä? Onko luonteissa eroa?
4. Millainen on mielestäsi tyypillinen kyyttö?
5. Onko suomenkarjarotujen välillä mielestäsi eroja? Jos, niin minkälaisia?
6. Millä tavoin kyläläiset osallistuvat karjan hoitoon?
7. Onko kyyttöjen kanssa sattunut koskaan mitään vahinkoja? Mistä ovat joutuneet?
8. Onko täällä käytössä virallista terapiaa vai onko karjanhoito itsessään terapiaa?
9. Minkälaisia kehitysvammoja tai -häiriöitä kyläläisillä on?
10. Vaikuttavatko ne karjanhoitoon?
11. Kuinka kauan kerrallaan tietyt kyläläiset karjaa hoitavat? Vai ovatko ne aina samat henkilöt?
12. Pääsevätkö kaikki aina vuorollaan hoitamaan vai miten hoitovuorot jaetaan?
13. Onko lehmien hoito auttanut jotakuta? Jos, niin millä tavoin?
14. Miten itse arvioisit suomenkarjan soveltuvuuden terapiaeläimeksi?
15. Osaisitko ideoida itse miten lehmiä voisi hyödyntää terapiassa?
16. Mistä luulet sen johtuvan että niitä ei ole otettu terapiakäyttöön?
17. Miltä luulet tulevaisuuden näyttävän? Olisiko tälle terapialle tarvetta ja kysyntää?

Taustat:

Kuinka paljon lehmiä? Entä suomenkarjaa?

Minkälainen navetta?

Kuinka kauan laiduntavat?

Hoitohenkilökunta, kuinka monta?

LIITE 2: Ilmoitus Alkuperäiskarja ry:n internet-sivujen keskustelupalstalla

Hei!

Olen viittä vaille valmis, 25-vuotias agrologineito Jyväskylän ammattikorkeakoulusta, ja teen paraikaa opinnäytetyötä aiheesta Suomenkarjan käyttö terapiaeläimenä.

Opinnäytetyössäni pyrin selvittämään soveltuuko suomenkarja käytettäväksi eläinavusteiseen terapiaan eli jossa ihminen ja lehmä ovat vuorovaikutuksessa ja jossa lehmän kautta tai sen avulla voitaisiin auttaa erilaisia ihmisiä. Sen lisäksi koetan selvittää voisiko tästä eläinavusteisesta terapiasta olla apua suomenkarjan säilymiseen tulevaisuudessa, jollei muuten niin ainakin rinnakkaismuotona perinteisen maatalouden rinnalla. Asia on vielä Suomessa melko uusi, joten tämän alan asiantuntijoita ja toimijoita on vielä vähän. Tunnetuin eläinavusteinen terapiamuoto täällä Suomessa on ratsastusterapia.

Yritän löytää ja saada haastatteluja ihmisiltä jotka käyttävät suomenkarjaa jonkinlaisena terapiaeläimenä tai työskentelevät muuten suomenkarjan kanssa. Ajattelin siis kysyä tietääkö kukaan täällä onko tällaisia tiloja Suomessa jo olemassa tai onko joku harkinnut tällaista toimintaa? Toiminta voi olla siis myös sellaista että lehmien kanssa työskentely itsessään on jo kuntouttavaa toimintaa. Terapian ei siis tarvitse välttämättä olla ammattilaisen säätelämä.

Olen toki myös kiinnostunut yksittäistenkin ihmisten kokemuksista suomenkarjan kanssa työskentelystä tai jos joku on kokenut saavansa niistä jonkinlaista apua.

Jos siis tiedät, tai sinulla itselläsi vaikkapa on tällainen tila, ole ihana ja ota yhteyttä. Tee samoten myös, jos haluat jakaa kanssani ajatuksia aiheesta tai haluat kertoa oman tarinasi jota voin hyödyntää työhöni.

Voin käsitellä vastaukset myös anonyymisti, joten nimeäsi ei tule julki mihinkään minne et itse halua. Edes minun ei välttämättä tarvitse sitä saada selville. 😊

Ystävällisin terveisin,

Anu Kinnunen

anu.kinnunen.lma@jamk.fi (lyhenne on siis LMA, mutta pienaakkosin)